

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Bodymodifikace a body image

Anna Hlaváčková

vedoucí práce: Mgr. Jan Kulháněk

Praha 2015

Prague college of psychosocial studies

Body modification and body image

Anna Hlaváčková

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Jan Kulhánek

Praha 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny citace a prameny řádně vyznačila v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu použité literatury. Současně souhlasím s tím, aby tato práce byla zpřístupněna v knihovně PVŠPS a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze, dne 28. 7. 2015

.....

Poděkování:

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Janu Kulhánkovi za odborné rady a pomoc, kterou mi poskytl při vedení této bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá tématem bodymodifikace, postojem k vlastnímu tělu a sebepojetím. Cílem této práce je zjištění, zda vztah k vlastnímu tělu souvisí s podstupováním bodymodifikačních procedur.

V teoretické části se autorka zabývá postojem k tělu, vývojem sebepojetí a tělesného sebepojetí. Dále se věnuje bodymodifikačním procedurám, jejich významům a funkcím, a bodymodifikacím v souvislosti se záměrným sebepoškozováním.

V rámci výzkumné části autorka pomocí sestaveného dotazníku zjišťuje, jaký vztah k tělu mají lidé, kteří podstupují bodymodifikace, jejich motivy pro tyto procedury a jak tyto lidé vnímají bolest v rámci bodymodifikací.

Klíčová slova:

Bodymodifikace, body image, tělesně sebepojetí, sebepojetí, sebepoškozování

Abstract

The bachelor thesis explores the topic of body modification, the attitude to your own body and self approach. The target of this thesis is an establishment of the relationship to your own body related to taking body modificatory procedures.

In the theoretical part, the author is focused on the attitude to the body, development of self approach and physical self approach. The author also deals with body modificatory procedures, their importances and functions and body modifications related to purpose self-harm.

In a research section, the author, using a questionnaire, is identifying what kind of relationship people have to their own body after taking body modifications, their motivation for these procedures and how these people find a pain related to body modification.

Keywords:

Body modification, body image, physical self approach, self approach, self-harm

OBSAH

Úvod	9
1 Body image	10
1.1 Definice pojmu body image	10
1.2 Sebepojetí a identita	11
1.2.1 Sebepojetí	11
1.2.2 Identita	13
1.3 Vývoj sebepojetí a vztahu k tělu	13
1.4 Vývoj osobnosti podle E. H. Eriksona	16
1.5 Tělesné sebepojetí	17
1.5.1 Výzkumy zaměřené na spokojenost s vlastním tělem	17
2 Bodymodifikace	20
2.1 Rozdělení bodymodifikací	20
2.2 Historie bodymodifikace	24
2.3 Motivace k bodymodifikaci	27
2.4 Význam bodymodifikace	28
2.5 Vnímání bolesti	30
2.6 Bodymodifikace ve spojitosti se sebepoškozováním	31
3 Výzkumné šetření	35
3.1 Cíl výzkumného šetření a výzkumné hypotézy	35
3.2 Metoda výzkumného šetření	35
3.3 Zkoumaný soubor	37
3.4 Výsledky výzkumného šetření a jejich analýza	37

3.5 Diskuse.....	50
Závěr	52
Literatura a internetové zdroje	53

ÚVOD

V této bakalářské práci se věnuji tématu bodymodifikace ve spojitosti s tělesným sebepojetím. Tělesné sebepojetí je důležitým prvkem celkového sebepojetí. Tělesný vzhled hraje totiž velice důležitou roli v sociálním kontextu. Je hlavním nástrojem k sebevyjádření a navazováním vztahu mezi člověkem a světem. Každá kultura od jedince vyžaduje určité vzezření, které je soudobým trendem. Záleží na každém jedinci, jak se s daným nárokem společnosti vyrovná.

Bodymodifikace jsou dobrovolné tělesné změny nebo úpravy, na jejichž základě jedinec může měnit svůj vzhled. Do kategorie bodymodifikací se řadí tetování, piercing mikrodermální piercing, skarifikace, podkožní implantáty, tongue split (hadí jazyk), ear pointing (elfí uši) a další. V této práci jsem se zaměřila na nejčastější metody bodymodifikace, kterými jsou tetování a piercing. Bodymodifikace ovšem nemusí být jen estetickou záležitostí, mohou mít různé funkce a významy. V různých kulturách se můžeme setkat s rozdílnými funkcemi, může to být například funkce rituální, obřadní, náboženská, komunikační, léčebná a mnoho jiných, kterým se mimo jiné v této práci věnuji. Tetování může sdělovat postoje, pocity či názory. Zároveň ale bodymodifikace může být stigmatizačním nástrojem, jako například v Řecku a v Římě, kde tetování sloužilo k označování otroků, anebo nástrojem vyjádření příslušnosti k nějaké skupině. Příkladem mohou být tetované symboly některých zločinných organizací.

Dále se zabývám bodymodifikací ve spojitosti se sebepoškozováním, jelikož v obou případech jde o záměrné fyzické narušení tělesné integrity se záměrem lepšího vnitřního pocitu. Mezi těmito činy sice existují rozdíly, ale najdeme také shody, kterým se v této práci věnuji.

V praktické části se pomocí vytvořeného dotazníku snažím zjistit, jaký postoj ke svému tělu mají lidé, kteří se podrobili nějaké z bodymodifikačních procedur, jejich motiv pro podstoupení bodymodifikace, jak vnímají bolest při těchto procedurách a jaký vztah mají k dalším bodymodifikačním technikám. Na základě získaných výsledků se snažím o psychologickou interpretaci odpovědí respondentů.

1 BODY IMAGE

1.1 Definice pojmu body image

Pojem body image znamená tělesné sebepojetí, ve smyslu vytváření vlastní představy o svém těle a vztahu k němu. Je důležitým prvkem celkového sebepojetí (Fialová, 2006, s. 51).

Paul Schilder byl první, kdo zkoumal prožívání těla z pohledu psychologie a sociologie již ve dvacátých letech dvacátého století. Do té doby se výzkumy týkající se narušeného vnímání obrazu těla zabývaly pouze vnímáním těla ve spojitosti s poškozením mozku. Paul Schilder výzkum rozvinul do rozsáhlejších psychologických a sociologických souvislostí, kde se zabýval vnímáním a především prožíváním lidského těla. „*Body image je způsob, jakým člověk přemýšlí o svém těle, jak ho vnímá a cítí*“ (Grogan, 2000, s. 11). Uvedená definice zahrnuje Schilderovo vymezení pojmu body image, která zahrnuje posouzení tělesné velikosti, hodnocení tělesné atraktivity a jak se člověk cítí, co se týče tvaru postavy.

Body image v sobě zahrnuje hodnocení vlastní i hodnocení druhých a postoj ke svému tělu. Je to vytvoření jakéhosi obrazu o svém těle a vztahu k němu. Každý člověk má o sobě nějakou představu, o svých vlastnostech, o svém chování, o tom, co dokáže. Tyto představy jsou spojené s určitými hodnotícími aspekty, podle kterých potom člověk jedná. V celkovém sebepojetí hraje vzhled těla velmi důležitou roli. To, jak člověk vypadá, co se týká hmotnosti, výšky, svalnatosti, barvě vlasů, očí, vzhledu obličeje, velice souvisí s hodnocením, ať už subjektivním nebo hodnocením a oceňováním druhých. To vytváří předpoklady pro „*přijímání nebo odmítání vlastního těla, ztotožnění se s ním, či odcizení se tělu*“ (Fialová, 2006, s. 51).

Tělesný zevnějšek hraje důležitou roli v sociálním kontextu, je hlavním prostředkem k sebevyjádření a navazování vztahu mezi člověkem a světem. Fialová (2006, s. 71) píše, že způsob vnímání těla není stanoven reálným tvarem těla, ale subjektivním hodnocením člověka a také má výrazný vliv hodnocení druhých.

„Dnes se začíná pěstovat určitý kult těla- zesilují aktivity zabývající se tělem, tělo má být opálené, zdatné, štíhlé. Propagujeme zdraví a výkonnost, tělo je symbolem úspěchu, který veřejně prezentujeme. S tím souvisí také propagace ideální hmotnosti, teror štíhlosti, ovlivňování zvláště ženského těla. Tělo se pak stává v současné společnosti především instrumentem“ (Fialová, 2006, s. 72).

Lidské tělo, jeho projev a celkový vzhled, se silně váže na kulturní ideály. U jednotlivých kultur se setkáváme s různými požadavky pro hodnocení krásy. Přesto jsou ale ve většině společností určité shody. Například jde o jisté rysy mladých žen, u kterých se upřednostňují *„pevná prsa a boky, celková zakulacenost oproti hranatosti, mírná korpulence oproti vyzáblosti, neporušená a hladká kůže oproti svěšené kůži a celková symetrie“* (Fialová, 2006, s. 21).

Vlivem médií vzniká nátlak přizpůsobit se ideálu krásy. V dnešní době západní společnost u žen i mužů vyžaduje štíhlé a pevné tělo, zejména štíhlé boky a hýždě a celkově svalnatější postavu. Není divu, že se dnes setkáváme s jedinci, kteří své tělo doslova nesnáší, drží drastické diety, mají na sebe zlost a to jen díky tomu, že se jejich tělo nepodobá ideálu současnosti.

1.2 Sebepojetí a identita

Uvědomování si sebe sama je důležitou součástí při vytváření vztahu k sobě. Utvoření si vztahu k sobě je jednou z nejdůležitějších náplní života. Proto se v této kapitole věnuji tématu sebepojetí, které zahrnuje všechno, co o sobě víme.

Odlišení sebe sama od okolního světa, které vzniká už v raném dětství, je takovým prvním krokem k vytvoření vztahu k sobě.

1.2.1 Sebepojetí

Sebepojetí je taková kognitivní složka našeho sebesystému, kterou můžeme charakterizovat jako soubor všech našich myšlenek, vjemů a hodnot našeho já, které si uvědomujeme. V podstatě můžeme říci, že jsou to zejména poznatky o vlastním já, o tom kdo jsem a co dokážu (Výrost a Slaměník, 1997, s. 188). Tyto poznatky o sobě samém vznikají na základě našich minulých zkušeností.

Zkušenost s uvědoměním vlastního já, může mít několik podob. Může to být například obraz v zrcadle, pozorování sebe na videozáznamu. Může to být prožitek pocitu pýchy

nebo studu se sebou samým, stejně tak zážitek sounáležitosti vlastního já s blízkou osobou. Je to součást každého jednání, kde vědomě o něco usilujeme. Vědomí vlastního já obsahuje také myšlenky o tom, kým chci být, co bych měl být, co mohu a nemohu, co se u mě předpokládá. Je to pocit vlastní jedinečnosti, stejně tak i vědomí, že někam a k někomu patřím (Výrost a Slaměník, 1997, s. 181-182).

Dle Atkinson et al. (2003, s. 476) jsou základem našeho sebepojetí ty nejpodstatnější informace o nás samých, jako je naše jméno, náš vzhled nebo vztahy s ostatními. Podle Balcara (1991, s. 155) základ našeho sebepojetí tvoří představy o vlastní osobě, jak o vlastním tělu, tak i o osobnosti. To vědomí o nás samých potom ovlivňuje naše chování, jednání a také to, jak vnímáme své okolí.

S pojmem sebepojetí nebo také self pracoval kromě jiných také psycholog Carl Rogers, pro kterého byl tento pojem nejdůležitějším aspektem v jeho teorii osobnosti. A podle Carla Rogerse člověk hodnotí každou zkušenost ve vztahu k tomuto sebepojetí, aby bylo jeho chování v souladu s jeho sebeobrazem. *„Čím větší jsou oblasti zkušenosti, které člověk popírá, protože nejsou konzistentní s jeho sebepojetím, tím větší je propast mezi self a realitou a tím větší je potenciál pro špatné přizpůsobení“* (Atkinson et al., 2003, s. 469). Sebpoejetí ale nemusí nutně ukazovat realitu. I velice úspěšný člověk se může považovat za selhávajícího. *„Jedinec, jehož sebepojetí se neshoduje s jeho osobními pocity a zkušenostmi, se musí bránit proti pravdě, protože pravda by vyvolala úzkost“* (Atkinson et al. 2003, s. 469). Na druhé straně dobře přizpůsobený člověk má sebepojetí soudržné s jeho myšlením, zkušenostmi a chováním. Z toho vyplývá, že jeho sebepojetí je pružné, může se měnit, jak se člověk přizpůsobuje novým myšlenkám a zkušenostem. Šiffelová (2010, s. 38) píše, že *„aby se self mohlo rozvíjet, musejí být naplněny dvě základní potřeby: potřeba pozitivního přijetí druhými lidmi a potřeba pozitivního sebepřijetí“*.

Dalším self v teorii Carla Rogerse je ideální self, které je představou o tom, kým bychom chtěli být. Čím blíže je ideální self reálnému self, tím je člověk šťastnější a spokojenější. Pokud je mezi nimi nesoulad, vede to k tomu, že se člověk cítí nešťastně a nespokojeně (Atkinson et al., 2003, s. 469). Podle Výrosta a Slaměníka (1997, s. 191) může být ideální self pro jednoho člověka to, co si opravdu sám přeje a co sám chce, pro druhého to ale mohou zahrnovat více požadavky a normy společnosti.

1.2.2 Identita

Se sebepojetím souvisí i pojem identita. Identitu můžeme vyjádřit jako prožívání toho, čím jsme, nebo také „být sám sebou“. Je to „*soubor rysů, které představují to, co jedinec skutečně je*“ (Kořa aj., 2013, s. 160). Jestliže dojde ke ztrátě identity nebo se identita nevytvoří vůbec, jedinec potom předstírá něco, čím není (Nakonečný, 2009). Můžeme tedy říci, že identitu jedince představují ty vlastnosti, které ho jasně definují a pokud by došlo ke změnám těchto vlastností, změnil by se i jedinec samotný (Výrost a Slaměnik, 1997). Identifikace, nebo také ztotožnění s něčím nebo s někým, je zdrojem sebehodnocení a sebe prezentace, protože zdrojem identifikace může být vše, co jedinec pokládá za faktor pozitivního sebehodnocení (Nakonečný, 2009). Hledání a utváření identity je celoživotním procesem. Probíhá od raného dětství, především v období dospívání se stává jedním z hlavních témat pro jedince, kdy na utváření jeho identity má výraznější vliv vrstevnická skupina než v dřívější době, kdy hlavní úlohu měla identita daná příslušností k rodině (Vágnerová, 2005, s. 406). Stručně lze říci, že hledání a vytváření identity je vlastně hledání sebe sama, a to může být velice obtížné.

1.3 Vývoj sebepojetí a vztahu k tělu

V předchozím textu jsem se věnovala vysvětlení sebepojetí a identity. V následujícím textu se věnuji vývoji sebepojetí, které se vytváří už od raného dětství a je nesmírně důležitou složkou života. Uvědomění vlastního já je v podstatě nepostradatelnou součástí každého člověka. Se sebepojetím souvisí také utváření vztahu k sobě, tudíž i utváření vztahu ke svému tělu, proto zařazuji tuto kapitolu do své práce.

Sebepojetí se vyvíjí už od útlého věku. Vytváří se na základě interakce s druhými. S tím vzniká potřeba souhlasu a lásky druhých (Fialová, 2006, s. 71).

Barret uvádí, že „*sebepojetí se rozvíjí v rámci diferenciaci sebe sama od okolí.*“ Zejména odlišení sebe sama od pečujících osob. „*Dítě o sobě získává informace v interakci s jinými lidmi, v rámci mezilidských vztahů, které jsou mu dány, nemůže si je vybrat*“ (cit. dle Vágnerové 2005, s. 164).

Dle Vágnerové (2005, s. 115-118) dítě na konci prvního roku života začíná chápat sebe sama jako samostatnou bytost. Dítě si uvědomuje vlastní tělo a jeho činnost hlavně vizuálním a taktilně- kinestetickým zapojením svého těla. Právě jeho pohyby a

pocity spojené s různými situacemi mu dopomáhají k pochopení oddělitelnosti sebe od okolí. Kojenec vnímá sebe sama na základě svých tělových pocitů, například svou polohou, pohybem, dotekem nebo slyšením svého hlasu.

V předškolním věku začíná být pro dítě důležité to, jak vypadá, jeho vzhled. Tělové schéma, které souvisí s dětskou identitou, má především vizuální ráz. Dítě se pozná v zrcadle, ví, jaké je. Funkční komponentou tělesného sebepojetí je schopnost své tělo nejen vnímat, ale také ovládat. Významnější důraz na samotný zevnějšek ale přichází tehdy, pokud vzhled dítěte je něčím výrazný a upoutává pozornost, ať už pozitivně nebo negativně (Vágnerová, 2005, s. 226).

Dítě v předškolním věku dovede charakterizovat svůj tělesný vzhled, své priority (co má rádo a co ne) a taky, co vlastní. Charakteristika však není úplně přesná, je spíše vázána na danou situaci (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 96).

Dle Hartera se spojitost se zjevnými znaky odráží i ve vztahu k sobě. *„Předškolní děti do svého sebepojetí zahrnují hlavně pozorovatelné charakteristiky zevnějšku, tělesných i psychických kompetencí, ale i psychické vlastnosti, zejména pokud se projevují konkrétním způsobem (např. někdo brečí), osobní preference (např. má rádo auta nebo zmrzlinu), příslušnost k určité sociální skupině či konkrétním lidem a vlastnictví, především žádoucích věcí“* (cit. dle Vágnerové, 2005, s. 226).

Při vývoji dětského sebepojetí je podstatný *„subjektivní obraz dítěte“*. Je důležité, kým se dítě cítí být, jak jedná a k čemu směřuje do budoucna. Dětské sebepojetí je důsledkem zkušeností se sebou samým, které jsou zpracovány na aktuální úrovni emoční zralosti a způsobu přemýšlení (Vágnerová, 2005, s. 305).

V mladším školním věku dítě přijímá hodnocení jiných lidí nekriticky, přijímá ho jako dané, především od autorit (Vágnerová, 2005, s. 305). Dle Steinberga a Belskyho je dítě schopné přemýšlet o tom, jaký na něho mají názor ostatní, přibližně od sedmi let (cit. dle Vágnerové, 2005, s. 305).

Pro dětskou identitu je také velmi důležité to, že přísluší k nějaké sociální skupině a také to, s jakou sociální skupinou se identifikuje. Ať už je to rodina, vrstevnická skupina nebo instituce, například škola (Vágnerová, 2005, s. 306-307).

V rané adolescenci jsou tělesné změny nejnápadnější, souvisí hlavně s pohlavním dozráváním. Tím se mění i vzhled dospívajícího a ten se zase stává podnětem pro

změnu sebepojetí. Dětské tělo se začíná měnit v tělo dospělého schopného reprodukce. Takové tělesné změny, jako je například změna proporcí, růst postavy, sekundární pohlavní znaky, funkce pohlavních orgánů, mohou u dospívajícího vyvolávat pocity nejistoty a dospívající se s nimi může obtížně vyrovnávat. Pubescent se za tyto změny může stydět nebo naopak na ně může být pyšný. Záleží na jeho subjektivních představách o atraktivitě dospělejšího vzhledu, na jeho psychické vyspělosti a také na reakcích od okolí. Obeznamení se se změněným tělovým schématem a přijetí nové identity je proces, který určitou dobu trvá. Vzhled je první informací o osobě, kterou druzí dostávají. Proto je tělesná změna dospívajícího doprovázena i změnami reakcí od ostatních lidí, se kterými se dospívající dostává do styku a tím se také mění jeho sebepojetí. Pokud jsou reakce od okolí negativní, vzbuzuje to u pubescenta pocity nejistoty a zhoršuje se jeho sebehodnocení. „*Subjektivní význam zevnějšku v době dospívání vzrůstá*“ (Vágnerová, 2005, s. 328).

V tomto životním období se dospívající začínají zaobírat svým tělem více, vzhled těla pro ně začíná být nejdůležitějším tématem, alespoň po určitou dobu, a to především pro dívky. Skeptičtí ke svému vzhledu bývají i ti nejatraktivnější a bývá to proto, že dospívající už neberou své tělo takové, jaké je, ale vědí, že ho můžou měnit, a to nepochybně k lepšímu. Dle Langmeiera a Krejčířové (2006, s. 161) je „*kritický pohled na sebe sama je nezbytnou podmínkou pro ujasnění si vlastních osobnostních charakteristik i vlastní budoucí společenské role, ale je i příčinou řady osobních těžkostí a krizí dospívajících (adolescentní krize) a důvodem pro neustálé ujišťování se dospívajících o své hodnotě.*“

„*Tělesný vzhled je důležitou součástí identity i ve druhé fázi adolescence*“ (Vágnerová, 2005, s. 328). Spokojenost se svým tělem koncem tohoto období vzrůstá. Adolescent je ovlivňován sociálním i kulturním faktorem. Jestliže je spokojen se svým vzhledem v souvislosti s aktuálním akceptovaným ideálem společnosti, posiluje to jeho sebevědomí, přispívá k pocitu jistoty v hodnocení ostatními a to především ve spojitosti s opačným pohlavím. V opačném případě, pokud je adolescent v této sféře nějak znevýhodněn, bude se cítit rozpačitě, jeho sebehodnocení bude nižší, může tento problém brát jako nespravedlnost. Nespokojenost se svým tělem pak může projevit pocitem zklamání, úzkostí, vztekem. Tyto pocity v souvislosti s nespokojeností se svým tělem někdy mohou vést až k autoagresi. Hlavním podnětem je zejména tělesná hmotnost a výška postavy (Vágnerová, 2005, s. 328).

1.4 Vývoj osobnosti podle E. H. Eriksona

V této kapitole bych se ráda zmínila o teorii vývoje osobnosti psychologa Erika Eriksona, neboť se týká právě identity a sebepojetí.

Erik Erikson popsal osm životních stádií, ve smyslu psychosociálních problémů nebo krizí, které musí být vyřešeny. Každý jedinec musí úspěšně zvládnout každou z krizí, aby byl připraven na další úlohy následujícího stádia (Praško a kol., 2003, s. 46). S určitými vývojovými stádii souvisí daná psychologická krize, která spočívá v rozřešení osobnostního konfliktu (Balcar, 1991, s. 83). Pokud se daný úkol podaří zvládnout, vývoj osobnosti může dále postupovat, pokud se tak ale nestane, vývoj může stagnovat (Vágnerová, 2005, s. 44). Během těchto stádií se rozvíjí jednotlivé psychické charakteristiky jedince, které Erikson označuje jako kvality ega, nebo také ctnosti (Erikson, 2002).

Erik Erikson označil období dospívání za období hledání vlastní identity ve střetu proti zmatení rolí. Právě dospívání je fází rozvoje identity, kdy se sebepojetí podstatně mění a dále se rozvíjí. Probíhá snaha o sebevymezení, odmítání pravidel a tradic, hledání odpovědí na existenční otázky, otevírají se nové možnosti a zkušenosti (Vágnerová, 2005, s. 45). Pro dospívajícího jedince je především důležité, jak ho vnímají ostatní, nehledě na to, co sám pocítuje (Erikson, 2002). Odmítání a odkládání povinností spojených s dospělostí Erikson nazývá adolescentním moratoriem. To umožňuje dospívajícímu hledat snesitelnou variantu a oddálit konečné přijetí dospělosti (Vágnerová, 2005, s. 45). Příznivým vyřešením je sjednocená představa o sobě, jako o jedinečné osobnosti. (Erikson, 2002).

Následující stádium, období rané dospělosti, je charakteristické konfliktem mezi intimitou a izolací. Intimitu Erikson definoval jako „*schopnost starat se o druhého a sdílet s ním společné zážitky*“ (cit. dle Praška a kol., 2003, s. 47). Domníval se, že pokud dospívající nezformoval svou uspokojivou identitu, bude mít problém s navazováním intimního vztahu, protože se bude jedinec zabývat sám sebou (izolace), nebude vnímat potřeby druhého a nebude moci dosáhnout následující ctnosti, kterou je láska.

1.5 Tělesné sebepojetí

Dle Fialové (2001) tělesné sebepojetí utváří tyto aspekty:

- tělo je naší vizitkou, vypovídá o věku, pohlaví, zdravotním stavu, společenském postavení, příslušnosti k rase atd.
- postoj k vlastnímu tělu podmiňuje náš vztah k ostatním lidem a i naše chování
- hodnocení vlastního těla má význam pro sebehodnocení a psychické zdraví
- tělesná hmotnost je základní složkou tělesného sebepojetí
- přílišné prožívání vlastního těla může působit i destruktivně, protože nároky na ideální postavu jsou dnes opravdu vysoké

Obraz vlastního těla se utváří v rámci vlivu dané kultury, proto můžeme nalézt několik odlišných kritérií pro krásu těla jak v jiných kulturách, tak i v různých historických obdobích. V naší současné západní společnosti je péče o tělo a zdraví jednou ze základních hodnot (Nakonečný, 2004). Z toho vyplývá, že se na tělo pohlíží také jako na velice důležitou sociální hodnotu, která představuje atraktivitu člověka.

1.5.1 Výzkumy zaměřené na spokojenost s vlastním tělem

V historii můžeme najít fakt, že ženy byly vždy vedeny k tomu, aby přizpůsobovaly svůj vzhled a tvar těla aktuálním trendům. Ženy se intenzivně snažily soudobý ideál splnit. Je to evidentní z příkladů, jako bylo podvazování chodidel, nošení stahujících korzetů. Ženy snášely nepohodlí, jen aby se přizpůsobily módě. V devadesátých letech se v západních společnostech rozmohl trend drastických diet či kosmetických plastických operací (Grogan, 2000).

Nejvyžívanější výzkumnou kvantitativní metodou měření stupně a orientace nespokojenosti s vlastním tělem je technika siluety. Respondentům jsou předloženy siluety postav uspořádané od velice štíhlých až po velmi silné a respondent má vybrat tu, které se nejvíce podobá on sám a pak tu, která je pro něj dokonalá. Rozdíl mezi těmito vybranými postavami slouží jako ukazatel spokojenosti nebo nespokojenosti. Jak prokázaly studie, které tuto techniku využívají, ženy mají silnou tendenci vybrat si za ideální postavu tu štíhlejší, než hodnotí svou vlastní (Grogan, 2000).

První publikovanou studii, kde byla využita technika siluety, provedli Fallonová s Rozinem (1985, s. 102-105). Škálu předložili 227 studentkám psychologie na

Pensylvánské univerzitě. Respondentky měly označit svou „*ideální postavu*“, svou „*skutečnou postavu*“ a „*postavou, kterou by většina mužů pokládala za přitažlivou*“. Většina studentek svou skutečnou postavu označila silnější siluetou, než u postav atraktivních pro muže.

Tuto problematiku zkoumala také Lambová aj. (1993, s. 345), předložila 34 studentkám psychologie ve Spojených státech a 42 starším ženám tuto stupnici užívanou výše zmiňovanou Fallonovou a Rozinem. Obě skupiny žen označily ideální postavu štíhlejší, než skutečnou postavu a také zvolili extrémně štíhlou postavu za atraktivní pro muže. Skupina studentek hodnotilo ideální postavu štíhlejší postavou než starší ženy.

Výzkumy zabývající se touto problematikou jasně dokazují, že většina žen je se svou postavou nespokojena a chtěla by mít postavu štíhlejší.

Teprve v posledním desetiletí začali psychologové a sociologové zkoumat také spokojenost s tělem u mužů. Pravděpodobně ideálem mužského těla je svalnatá postava. Představuje mužnost, sílu, moc a agresi. K výzkumu tělesné spokojenosti u mužů se využívají podobné metody jako u žen (Grogan, 2000).

Fallonová a Rozin (1985, s. 102-105) provedli velice podobný výzkum, jako je výše uvedený se ženami. Využili metodu siluety, tentokrát ale mužské postavy a předložili ji 248 studentům ve Spojených státech. Rozdíl mezi ideálem mužů, ideálem žen a skutečnou postavou nebyl nějak výrazný. Badatelé tedy dospěli k závěru, že muži vnímají svou postavu takovým způsobem, že jsou s ní spokojeni.

Ovšem značným nedostatkem tohoto výzkumu byly zprůměrované výchozí závěry celé zkoumané skupiny, to znamená, že i když muži odpovídali, že jsou nespokojeni se svou postavou díky nadváze či podváze, zprůměrované výsledky neukázaly, jak hodnotili ideální a skutečnou postavu. Marc Mishkind a kol. v roce 1986 provedli výzkum s podobnou škálou mužských siluet, která ukazovala mužské postavy od velmi hubených až po velice silné. Výsledkem bylo zjištění, že u 75 procent mužů se představa ideální a skutečné postavy liší. Zhruba polovina mužů by si přála být silnější a polovina štíhlejší. To dokazuje, že značná část mužů je se svým tělem nespokojena (cit. dle Grogan, 2000, s. 57).

Dalším způsobem jsou dotazníky. Ty zkoumají spokojenost s vlastním tělem kvantitativně. U většiny dotazníku se otázky vztahují jak ke spokojenosti či nespokojenosti s tělem jak celkově, tak i k různým partiím těla. Ve výzkumu, který byl

vykonán mezi čtenáři časopisu Psychology Today vyšlo, že „55 procent žen je nespokojeno se svou tělesnou hmotností, 45 procent se svalovým tonusem, 32 procent s horní částí trupu, 57 procent s prostřední částí trupu, 50 procent se spodní částí trupu a 38 procent se svým celkovým vzezřením“ (Cash et al. cit. dle Grogan, 2000, s. 33).

Ve většině dotazníků ke zjišťování spokojenosti či nespokojenosti se většina otázek týká spíše žen a pro muže dotazník nelze uplatnit. Ovšem existují i takové dotazníky, které jsou vhodné pro obě pohlaví a tím je například multidimenzionální dotazník zjišťování vztahů Tělo-já (Multidimensional Body-Self Relations Questionnaire), který popisuje ty části těla, se kterými jsou nespokojeny jak ženy, tak i muži. V této studii, kterou uskutečnil Cash et al. (cit. dle Grogan, 2000, s. 57) bylo zjištěno, že 34 procent mužů bylo celkově nespokojeno se svým vzhledem, 41 procent bylo nespokojeno se svou hmotností, 32 procent se svalovým tonusem, 28 procent s horní částí trupu, 50 procent s prostřední částí trupu a 21 procent s dolní částí postavy. Z výsledku vyšlo, že 95 procent mužů je nespokojeno s některou partií na svém těle.

Z toho textu můžeme vyčíst, že opravdu většina žen, je se svým tělem nespokojena, přála by si být štíhlejší a jsou nespokojené zvláště se stehny, s boky a břichem. Co se týče spokojenosti u mužů, je zřejmé, že značné množství mužů je nespokojeno s některou částí svého těla, jako jsou ramena, bicepsy, hrudník, svalový tonus a také s tělesnou hmotností. Někteří by si být přáli být štíhlejší, a někteří, na rozdíl od žen silnější. Muži ale svou postavu spíše mění cvičením a posilováním, než držením drastických diet.

2 BODYMODIFIKACE

Bodymodifikace, jinak také tělesná modifikace, znamená úprava těla. Do tohoto označení bychom mohli řadit jakoukoli úpravu lidského zevnějšku, jako je například barvení vlasů, stříhání či modelace nehtů, líčení nebo z lékařského hlediska také různé plastické operace. Zkrátka jakákoli úprava těla. Ovšem s pojmem bodymodifikace se setkáváme zejména pro označení trvalé tělesné úpravy. Nejznámějšími a nejběžnějšími technikami jsou hlavně tetování a piercingy, dále flesh tunely, skarifikace, splity nebo podkožní implantáty. Avšak do této kategorie spadají také „těžší“ úpravy. Jde o takzvaný play piercing a suspension. U těchto technik jde především o prožitek spojený s modifikací. Podrobnějšímu popisu těchto úprav se věnuji dále.

2.1 Rozdělení bodymodifikací

Dle Fiksy (2009) se do bodymodifikací řadí tetování, piercing, flesh tunel, skarifikace, implantáty, amputace a další.

Tetování

Tetování je možno popsat jako vpichování částeczek pigmentu jehlou pod nejsvrchnější vrstvu kůže, částecčky zůstávají ve škáře a tak tvoří dekorativní vzor (Miller cit. dle Kriegelové, 2008, s. 159).

Tetování můžeme rozdělit podle jednotlivých stylů. Tetovacích stylů nebo motivů je opravdu hodně, uvedu zde ty nejzákladnější dle Fiksy (2005):

Old school

Motivy, které si nechávali tetovat mořeplavci, kteří se plavili po jižních mořích a našli obrazce na tělech tamních obyvatel. Motivy se vyznačují silnou ohraničující linkou, výraznými barvami a jednoduchými vzory. V průběhu času si námořníci začali vymýšlet vlastní motivy, jako například palmy, polonahé dívky, později přibyly kotvy, zkřížené meče, propíchnuté srdce dýkou nebo srdce s plameny, letopočty, děla, majáky, růže a plachetnice. Tento styl byl populární koncem 19. století až do konce čtyřicátých let 20. století.

New school

Tento styl se objevil v USA na počátku devadesátých let. Vychází ze stylu Old school, ovšem linie ohraničující motiv jsou dynamičtější, tvoří trojrozměrný obrazec a barvy jsou více pestré. Motivy jsou inspirovány nejen Old school stylem, ale také modernějšími alternativami, jako je futurismus, sgrafity nebo kosmické motivy.

Tribal

Tyto tradiční „kmenové“ motivy se objevovaly na tělech výše uvedených námořníků, než si postupem času začali vymýšlet vlastní motivy. Tyto obrazce patří mezi nejoblíbenější a v osmdesátých letech 20. století se začaly znovu objevovat. Původně byly obrazce právě inspirovány motivy jednotlivých kmenů, později si začali umělci tribal motivy vytvářet sami. V současnosti tedy můžeme pozorovat tribaly inspirované určitými kmeny nebo národy či tribaly smíšené z několika kultur.

Japonský styl

Japonský tetovací styl se nazývá Tebori a vyznačuje se především velkoplošným a rozsáhlým tetováním. Pro tento styl je důležité, aby spojení obrazců na rukou, nohou, prsou a zádech mělo svůj význam nebo své opodstatnění. Nejběžnějšími motivy jsou draci, kapři v červených barvách, pivoňky, třešňové květy, borovice, chryzantémy, vše je doplněno kaligrafickými znaky písma a v pozadí vlny nebo mraky.

Indiánské motivy

„Indiáni jsou chápáni jako nositelé znaků a předností, které mnoho tetovaných lidí obdivuje a sympatizuje s nimi, vidí je jako členy utlačované menšiny, pronásledované až k okraji zániku“ (Ferguson a Procterová, 1998, s. 44). Obrazce zahrnují motivy hrdých indiánských náčelníků, lapače snů nebo zvířata, která byla pro indiány posvátná, jako jsou medvědi, orlí či sokolí. Tyto motivy se objevily jak v šedesátých letech, jejich nositeli byli zastánci hnutí Hippies, tak v osmdesátých letech u motorkářů.

Horor a smrt

Motivy, které vnikaly díky válkám, pocitům bezmoci a strachu z takových událostí. Vytetované smrtky či ďáblové dávaly bojujícím mužům naději k přežití. *„Kde jednou už smrt je (vyjádřená tetováním), již se neobjeví“* (Fiksa, 2005, s. 49-50). Objevovaly se zejména u prastarých kmenů, později také u vojáků bojujících v zákopech první a druhé světové války. Tyto obrazce byly oblíbené v sedmdesátých a osmdesátých letech 20.

století u motorkářů, symboly doprovázely jejich styl oblékání, čímž jsou kožené kalhoty a vesty, připnuté odznaky a další prvky.

Portréty

Portréty se začaly objevovat začátkem osmdesátých let. Oblíbili si je odsouzení vězni, kteří si nechávali tetovat blízké osoby a své rodinné příslušníky. Vytetované portréty musí vypadat realisticky a je k tomu nepochybně zapotřebí zkušený, pečlivý a zručný tatér.

Fauna a flóra

Tyto obrazce patří mezi nejoblíbenější vůbec. Především ženy si nechávají tetovat například drobné růže, motýly, kočky či skákající delfíny, jelikož odráží jejich ženskost a křehkost. U mužů se objevují zejména draci, hadi, tygři, lvi. Už v dávných dobách si lidé nechávali tetovat obrazce zvířat, aby je zvíře ochraňovalo před nebezpečím.

Fantasy a abstraktní umění

V tomto stylu se zobrazují motivy, které odráží lidskou představivost a souvisí s novými možnostmi tetování, tato tvorba se dá mnohdy považovat za umění (Ferguson a Procterová, 1998).

Keltské ornamenty

Typickými keltskými motivy jsou keltské kříže nebo proplétané uzly. Obrazce jsou velice propracované do posledního detailu, znázorňují keltské pojetí světa, spojení protichůdných sfér, jako je nebe a země, muž a žena a další (Fiksa, 2005; Ferguson a Procterová, 1998).

Comic/crazy

Dle Ferguson a Procterové (1998) tyto motivy byly oblíbené u námořníků či vojáků. Kreslené postavičky či motivy se sexuálním podtextem znázorňují humor, veselost a chuť do života.

Typografie

Stále častěji bývá za pomoci tetování vyjádření svého postoje či názoru. S různými nápisy se setkáváme až od doby moderního tetování. Velice oblíbeným stylem je japonská kaligrafie. Častým motivem bývají například data svatby nebo narození dítěte (Fiksa, 2005, s 55).

Piercing

Piercing lze definovat jako propíchnutí části těla dutou jehlou a následné provléknutí šperku do místa propíchnutí (Miller cit. dle Kriegelové, 2008, s. 159). Piercingem se zdobí především uši, nos, obočí, brada, ret, jazyk, pupík, bradavka nebo genitálie. Propíchování ušních lalůčků u žen lze ale pokládat spíše za tradici. Provádí se běžně už v útlém dětství a pro naši společnost je propíchování uší obvyklé.

Piercing lze umístit v podstatě na jakékoliv místo na těle, tuto možnost totiž poskytuje mikrodermální piercing (Fiksa, 2009). Pro zavedení mikrodermálního piercingu se používá kruhový skalpel zvaný puncher, s ním se do kůže vykrojí kolečko, do vzniklého otvoru se pod kůži zavede oválná základna mikrodermálu. Na vyčnívající část šperku se našroubuje zakončení (Wikipedia, 2015).

Stirn (2003) píše, že piercing na rozdíl od tetování nemusí být trvalou záležitostí. Pokud šperk vyndáme, otvor může po nějakém čase znovu zarůst.

Flesh tunel

Flesh tunel je zvláštní forma piercingu. Jde o kroužek, který se vloží do vzniklého otvoru, otvor se kroužkem roztahuje a zvětšuje. Nejčastěji touto formou bývají zvětšovány otvory v ušních lalůčkách (Marenzi, 2004).

Skarifikace

Skarifikace je dekorativní vzor na kůži způsobený vytvářením trvalých jizev (Cronin cit. dle Kriegelové, 2008, s. 159). Tyto jizvy mohou být vypalované („branding“) nebo vyřezávané („cutting“).

Implantáty

Implantát, neboli pocketing, je extrémnějším způsobem piercingu, kdy se šperk nebo určitý předmět implantuje pod kůži a zabezpečí se proti jeho vypadnutí. Po zahojení se na povrchu kůže vytvoří jeho nerovnoměrná struktura (Kriegelová, 2008, s. 159).

Amputace

Amputace je extrémní forma modifikačních technik. Jedná se o dobrovolnou amputaci, nejčastěji to bývá amputace prstů (Kriegelová, 2008, s. 159).

Suspension

Zvláštní kategorií pro bodymodifikace je praktika suspension, což spočívá v zavěšení člověka za kůži na zvláštní háky. Tato aktivita má spíše rituální či obřadní význam.

Fiksa (2009) uvádí nejznámější zavěšovací techniky:

- Suicide Suspension – nejběžnější zavěšení za kůži na rukou a zádech
- Vertical Chest Suspension – zavěšení za kůži na hrudi
- Superman Suspension – horizontální zavěšení s tváří dolů
- Coma Suspension – horizontální zavěšení s hlavou nahoru
- Lotus Suspension – zavěšení v pozici lotosového květu (v sedu)
- Resurrection Suspension – zavěšení za kůži na hrudi a břicho
- Knee Suspension – zavěšení za kůži na kolenou
- Elbow Suspension – svislé zavěšení za kůži na loktech
- Calf Suspension – zavěšení za kůži na lýtkách

Samozřejmě v tomto rozdělení nejsou zahrnuty naprosto všechny techniky bodymodifikace, uvedla jsem zde ty nejznámější. Další technikou je například split jazyka, což znamená, že se jazyk nařízne a po té vytváří efekt hadího jazyka. Tuto techniku si nechávají provádět i muži na žaludu. Další variantou mohou být kastrace nebo silikonové injekce, které navodí až několikanásobné zvětšení, využívají se nejčastěji u mužského genitálu (Fiksa, 2009).

2.2 Historie bodymodifikace

V tomto textu se věnuji historii bodymodifikace, jejímu rozšíření a jakým smyslem byla pro určité kultury. Jelikož v dnešní době se setkáme s výrokem, že tetování, piercingy a další techniky bodymodifikace jsou převážně dekorativní ozdobou, v minulosti měly ale význam hlavně rituální a společenský. V různých kulturách se můžeme setkat s rozdílnými psychologickými významy bodymodifikace. Zaměřuji se především na kultury, které jsou v historii nejvýraznější z pohledu bodymodifikace.

S bodymodifikacemi se můžeme setkat více méně po celém světě, především s tetováním. U obyvatel některých částí Afriky, pro jejich tmavě zbarvenou kůži, se setkáváme s technikou jizvení, skarifikacemi (Ferguson a Procterová, 1998).

Nejstaršími doklady bodymodifikace jsou mumifikovaná tetovaná těla pocházející z Jižní Ameriky, Egypta, a také z Evropy (Rychlík, 2014).

Barma

Na tomto území tetování sloužilo tradičně jako amulet, který chránil před nebezpečím, zraněním či nemocí. Provádění tetování byl už sám o sobě rituál, jelikož na každém tetovacím nástroji byla připevněna soška představující boha, který při procesu tetování předával svou sílu a ochranu. Jako tetovací barva se používala směs obsahující výtažky posvátných bylin (Fiksa, 2005, s. 9).

Polynésie a Nový Zéland

Na ostrovech Polynésie bylo tetování velice podstatným a společenským prvkem snad více, než v kterékoliv jiné kultuře. Tetování znamenala nejen vyjádření příslušnosti ke svému kmenu, ale také postavení a hodnost ve společnosti. Jedinec, který tetování prováděl, byl společensky významnou osobou (Rychlík, 2014).

V nejjihnější části Polynésie, na Novém Zélandu, si zdejší obyvatelé, kteří jsou svými tetováními proslulí dodnes, nechávali tetovat ornamenty na celé obličej. Maorští muži měli potetované tváře, čelo, nos i bradu. Významem byl hrozivý obličej v boji a atraktivita pro ženy. Ženy mívaly tetované pouze rty modrou barvou a bradu. Ojediněle byl spirálkami zdobený nos a tváře (Rychlík, 2014).

Japonsko

V Japonsku se tetování vyvinulo do nejmělečtějšího provedení na světě. Původní tetování měla zřejmě rituální a ozdobné funkce, později se však stala označením zločinců. Až do 17. století bylo tetování určeno zločincům, vyvržencům, žebrákům či prostitutkám. Běžným označením pro tuto skupinu byl vytetovaný kříž nebo čára na předloktí. „*S tím, jak japonské tetování ovlivnilo moderní estetickou tatutáž, je zajímavé, že jeho kořeny tkví v zakrývání cejchů*“ (Rychlík, 2014, s. 116).

Označení pro tetování v Japonsku je několik: irezumi, šisei a horimono. Irezumi a šisei je označení převážně pro menší lokální tetování, kdežto horimono, které je klasické pro japonský styl tetování, zahrnuje velkoplošné několikabarevné obrazové kompozice, které se rozprostírají po velké části celého těla. S tímto stylem jsou spojováni japonští mafiáni, kteří měli vyobrazeny své ideály, byl důkazem odvahy a doživotní oddanosti (Rychlík, 2014).

V Japonsku dodnes přežívá tetování symbolů sloužících jako ochranné amulety. Například u hasičů se můžeme setkat s tradičními symboly vodních živočichů, jako jsou kapři či vodní draci, kteří chrání před ohněm.

Amerika

Dle Rychlíka (2014) si na územích Ameriky nechávaly indiánské kmeny tetovat a skarifikovat těla i obličej. Severoameričtí indiáni si nechávali zobrazovat rodové erby a totemové znaky, především to byly obrazce medvědů, havranů a velryb. V Jižní Americe si zase nechávali indiáni Karažá tetovat modré kroužky pod oči, Desánové si zdobili obličej dvěma paralelními linkami na bradě a Mehinakúové si nechávali tetovat souběžné vzory na zádech, ramenou a nohou ženy náčelníků. Jinou než zdobící funkcí bylo tetování například v Peru, kdy muži imitací jaguářích vousů k sobě lákali lovecké umění jaguára.

Austrálie

Rychlík (2014, s. 164) uvádí, že se původní obyvatelé Austrálie kvůli své tmavě zbarvené pokožce netetovali, ale skarifikovali a pomalovávali si tělo hliníkovými bílými a okrovými barvami. Jizvení sloužilo k odlišení od jiných kmenů a také bylo spojeno s rituály, jako přivolávání deště, pohřby a přechodové obřadní rituály.

Arktické oblasti

Arktické tetování sloužilo k označení žen v manželském vztahu, muži zase byli tetováni za lovecké úspěchy. Tetování byli ale i zemřelí pro ochranu před zlými duchy. Lovci mívali na tvářích vtetované vábničky k přilákání potravy. Technikou tetování bylo protahování jehly a obarvené nitě (Rychlík, 2014, s. 89). Eskymáci věřili, že každá část těla má svou duši a pokud jedinec onemocněl, opustila ho jedna z duší. Ochranná tetování proto byla umístována na klouby, krk, ramena, lokty a další části těla, kde se tyto duše nacházely (Fiksa, 2005, s. 14).

Znamení otroků, zajatců a zločinců

Tetování v dávných řeckých a římských městech označovalo otroky a trestance. Peršané označovali otroky a zajatce na čele. Tetování se v pozdním středověku stalo trestem. Byli jím označováni kriminálníci, touto permanentní značkou i po návratu do společnosti byli ponižováni a stigmatizováni. Trestanecké symboly se tetovaly zejména

na tváře a měly tři hlavní motivy. Jedním byl druh provinění, druhým bylo jméno nebo symbol vládce, který ho potrestal a třetím byl druh trestu (Rychlík, 2014, 51).

2.3 Motivace k bodymodifikaci

Nakonečný (1996, s. 12) uvádí, že pro pojem motivace nelze nalézt jednotnou definici z důvodů mnoha psychologických pojmů. Definice motivace podle Atkinson et al. (2003, s. 348) je „stav, který aktivizuje chování a dává mu směr“.

Další definicí pro motivaci, kterou uvádí Plháková (2004, s. 319) je „souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního“.

Pohnutkou k tomu, proč si lidé nechávají provádět bodymodifikace, může být celá řada. Na jednu stranu bychom měli pohlížet na to, co člověka vede k tomu, že bodymodifikaci podstoupí, na druhou stranu ovšem také na to, jaký význam pro něj daná bodymodifikace má, co představuje. Nyní uvedu několik nejčastějších motivů pro podstoupení bodymodifikačních technik, jak je popsal Wohlrab et al. (2007).

- Krása, umění a móda- zkrášlení těla bodymodifikací, může posluhovat jako módní doplněk či jako umělecké dílo
- Individualita- vytváření vlastní identity, odlišení jedince od ostatních, je to jeden z nejčastějších motivů vůbec
- Vlastní příběh- vyjádření vlastní hodnoty a zkušeností
- Fyzická odolnost- otestování vlastní bolesti, překonání vlastních hranic, důkaz odvahy
- Příslušnost ke skupině- jedincovo přání někam patřit
- Odpor- vyjádření protestu například ke společnosti či rodičům
- Spiritualita a kulturní tradice- víra či kultura může být podnětem k bodymodifikaci
- Závislost- bodymodifikace mohou mít návykový charakter, v procesu bolestné bodymodifikace údajně dochází k uvolňování endorfinů, ty vyvolávají příjemné pocity

- Sexuální motivace- piercing umístěný například v bradavce nebo na genitáliích se využívá nejen jako dekorace, ale také k sexuální stimulaci
- Bez konkrétního osobního smyslu- důsledek impulzivního jednání

Podle naprosté většiny studií je nejčastější motivací pro bodymodifikaci vyjádření vlastní individuality a zkrášlování těla.

2.4 Význam bodymodifikace

V této kapitole se věnuji právě významu bodymodifikace, to znamená především to, co má daná úprava na těle pro jedince představovat, jaký smysl pro něj má.

Podle Rychlíka (2014) můžeme bodymodifikace rozdělit do osmi možných kategorií podle jejich významu a funkce. Významy bodymodifikace, které bývají vytvářeny dobově, kulturně nebo individuálně, jsou nadmíru rozmanité a mají psychologický i praktický záměr.

- funkce rituální
- funkce estetická
- funkce magicko-náboženská
- funkce léčebně-preventivní
- funkce komunikačně-identifikační
- funkce sociálně-skupinová
- funkce statusová
- funkce individualizační

Toto rozdělení samozřejmě nemusí být jasně dodržené, významy se mohou prolínat a také je určitě možné objevit další funkce. Dále se věnuji bližšímu popisu uvedených funkcí.

Funkce rituální

Jedna z vůbec nejčastějších funkcí, významná především pro kmenové společnosti. Bývá součástí přechodových rituálů, iniciací, které značí, že jedinec prošel nějakou zkouškou. Úprava na jeho těle je trvalá a zůstává jako památka na významný moment. Jedná se například o rituál týkající se přechodu z dětství do dospělosti. Důležitou úlohou při těchto obřadech bylo zvládání bolesti, která byla projevem statečnosti a odvahy.

Funkce estetická

Tato funkce je na první pohled nejzjevnější, v jistých kmenech tetování zvyšovalo tělesnou atraktivitu. U žen zdůrazňovalo jejich ženskost, u mužů zase mužnost a statečnost (Rychlík, 2014). Sociální antropolog Tylor uvádí, že „*když se kůže tetovuje, hlavní účel toho je nepochybně krása*“ (cit. dle Rychlíka, 2014, s. 24).

Funkce magicko-náboženská

Tento význam byl obvyklý zejména u přírodních národů, kdy tetování představovalo znaky magie. „*Symbole napodobují buď ochranná božstva, přímo odrazují konkrétní nebezpečí či dodávají jedinci zvláštní schopnosti*“ (Rychlík, 2005, s. 47). S magií může souviset i náboženská víra, ta se projevila v motivech pro tetování například u křesťanů, kteří si nechávali tetovat křížky.

Funkce léčebně-preventivní

Tato funkce je jedna z nejstarších, možná také nejpůvodnější. Například severoameričtí indiáni se nechávali tetovat pro bolesti zubů, hlavy a páteře. Dalším příkladem jsou Eskymačky, kterým ke zlepšení zraku posluhovaly příčné linky přes oční víčka. I dnes se můžeme setkat s některými, kteří v léčivé účinky tetování věří.

Funkce komunikačně-identifikační

Tetování je takovým komunikačním prostředkem, sděluje pocity, názory či postoje. Zároveň ale bodymodifikace může být stigmatizačním nástrojem a může sdělovat nechtěné věci. Příkladem může být stigmatizační tetování otroků v Řecku a v Římě. Formou rebelie, získání si respektu a upozornění na členství v určitém gangu bylo a je tetování odsouzených ve věznicích.

Funkce sociálně-skupinová

Bodymodifikace slouží také k označení určitých skupin. Odlišuje tak člověka od druhých a sblížuje ho se svou zájmovou skupinou. Dnes se to týká například motorkářů, skinheads, vojáků či vězňů.

Funkce statusová

Druh bodymodifikace či specifický vyobrazený symbol může vyjadřovat společenský status nebo hodnost jedince. Typickým příkladem je změna manželského stavu nebo potvrzení válečnického postavení.

Funkce individualizační

Bodymodifikacemi je možné ukázat svoji výjimečnost a jedinečnost. Osobní symboly tak mohou vyjadřovat niterný stav člověka, jeho vzpomínky či zkušenosti, mohou zobrazovat jeho emoce.

2.5 Vnímání bolesti

Bolest je zcela subjektivní a individuální a její prožitek ovlivňuje lidské chování. Je to zážitek, který se projevuje nejen v biologické, ale také v psychologické a sociální oblasti. Z psychologického hlediska prožitek bolesti v sobě nese citové a pocitové vzpomínky a zároveň tento prožitek doprovází aktuální emoční stav. Existují určité strategie, které pomáhají bolest zvládnout. Postupy jsou ale velice individuální a protichůdné pro každého jedince. Jsou lidé, kterým uleví modlitba či meditace, dalším zase řízená imaginace, která dopomáhá odpoutat se od bolesti představou příjemnější situace. Zároveň ale existují i strategie sebedestruktivní, což zahrnuje například sebelítost, autodestrukce či katastrofické myšlenky. V těchto postupech zvládání bolesti hrají významnou roli výchovné vlivy. V rodinách, kde jsou obtíže ignorovány, zesměšňovány nebo dokonce trestány, budou mít děti v dospělosti jiný vztah k bolesti než ty děti, u kterých je bolest přijímána úzkostně až hypochondricky (Janáčková, 2007).

Ze sociálního hlediska je důležité i to, jaký postoj k prožívání bolesti jedince má okolí. Janáčková (2007, s. 17) uvádí velice známou frázi: „*Kluci nebrečí, když si natlučou koleno, holčičky jsou slabé a tak mohou plakat*“. V souvislosti s tímto poučením budou muži vnímat a projevovat bolest jinak než ženy. Jedinec, u kterého je bolestivé chování přijímáno, bude mít jinou motivaci k léčbě než ten, u kterého je toto chování odmítáno. Jedním z extrémních a nebezpečných postojů okolí k bolesti je naprostá nevšímavost a ignorace. Prožitek bolesti takového jedince bude doprovázet pocit nepochopení,

nezájem, anebo může takové jednání vnímat jako trestající strategii (Janáčková, 2007, s. 17).

Atkinson et al. (2003, s. 142) uvádí, že intenzita a povaha bolesti je ovlivňována faktory, jakými jsou kultura, ve které jedinec žije a vyrůstá, jeho očekávání a minulé zážitky. Vliv kultury je velmi důrazný, jelikož v určitých nezápadních společnostech se uplatňují rituály, které mohou být pro osoby ze západní společnosti nesnesitelné, co se týče bolesti. Například v některých částech Indie se užívá rituální obřad, kdy jsou jedinci vetknuty pod kůži a svaly ocelové háky, za které je následně zavěšen. Rituál se provádí za účelem hojné úrody.

Tolerance k bolesti je zcela individuální záležitostí, souvisí s několika vnitřními a vnějšími faktory, kterými jsou hlavně práh bolesti, časová období, jako je životní období nebo třeba část dne, význam bolesti a etnické a kulturní rozdíly. Dále to, jak velkou míru bolesti jedinec očekává a jaká je míra úzkosti, strachu a tenze (Janáčková, 2007, s. 18-19).

Na druhou stranu může být bolest pro někoho i příjemná. Například u jedinců, kteří sebe záměrně poškozují, může bolest přinášet jakýsi pocit euforie. Při aktu sebepoškození se totiž vyplavují endorfiny, a tak se pocity spojené právě s tímto aktem podobají euforickým pocitům jako třeba při běhu. Zahrnuje to „*zostřené vnímání, pocit osvobození, pocity lehkosti, skoro žádná nebo žádná bolest či diskomfort, rozjařenost, radost a pocit splnutí se světem*“ (Kriegelová, 2008, s. 109).

2.6 Bodymodifikace ve spojitosti se sebepoškozováním

V této kapitole se věnuji tématu sebepoškozování. Uvádím ji zde proto, že bodymodifikace se často spojují se sebepoškozujícím jednáním.

Koutek a Kocourková (2003, s. 73) definují sebepoškozování jako „*chování bez vědomého a cíleného záměru zemřít, jehož důsledkem je poškození tělesné integrity*“.

Na to, jak člověk zachází se svým tělem, mají výrazný vliv sociální okolnosti a rituály, které mají kulturní a sociální smysl. A právě tyto okolnosti určují, co můžeme považovat za konvenční normu, například piercing nebo tetování, a co už je sebepoškozující chování v patologickém slova smyslu (Kocourková Koutek a Kocourková, 2003, s. 73).

Nejznámější způsoby sebepoškozování jsou sebeřezání se a vyřezávání nápisů a symbolů, pálení si kůže žhavými předměty či chemickými žíravými roztoky, sebeopařování, škrábání se, odstraňování si vrchní vrstvy kůže se záměrem vytvoření hlubší rány, sebekousání, propichování kůže, drásání si ran a narušování jejich léčebného procesu, vytrhávání si vlasů, řas a obočí, sebetlučení, zabraňování průtoku krve, požití malého množství toxické látky nebo nejdleho předmětu, umístování ostrých předmětu pod kůži či do tělesných otvorů. Dále to mohou být také tělomodifikující techniky, zneužívání alkoholu, zneužívání léků a drog, přejídání se či kouření a mnoho dalších způsobů (Kriegelová, 2008).

Koutek a Kocourková (2003, s. 73-74) rozdělují sebepoškozující chování na pět termínů:

- Automutilace- sebepoškozující chování, které nejčastěji vyplývá z psychotické poruchy a může mít symbolický význam.
- Sebepečkozování- vědomé, záměrné a často opakující se sebepečkozování bez vědomého suicidálního záměru.
- Syndrom záměrného sebepečkozování- širší pojetí sebepečkozujícího chování, které je vyčleněné z kategorie suicidálních pokusů. Je to specifický patologický projev u poruch osobnosti, u poruchy příjmu potravy a u závislostí na návykových látkách.
- Syndrom pořezávaného zápěstí- sebepečkozování, u kterého převládá řezání hlavně na zápěstí a předloktí, toto chování je bez suicidálního motivu
- Předávkování léky- neindikované nebo nadměrné požití dávky léků bez zřetelného suicidálního úmyslu. Chování je často opakované.

Kriegelová (2008, s. 17) sebepečkozování člení na sebetrávení/ předávkování a sebezraňování.

- sebetrávení/ předávkování zahrnuje nadměrné požití předepsaných či nepředepsaných léků, prožití drog nebo alkoholu, požití nepoživatelných předmětů s cílem poškodit vlastní tělesné tkáň, ale bez suicidálního motivu.
- sebezraňování představuje akt řezání, pálení, škrábání a propichování kůže, také trhání vlasů, sebekousání, sebebití a vpravování předmětů pod kůži.

Většinou se setkáváme s názory, že sebepoškozování slouží jako způsob uvolnění se, zbavení se pocitu napětí, vyjádření vnitřní bolesti. Často se ale také můžeme setkat s míněním, že jde o projev manipulace a jedinec si tímto chováním chce vydobýt pozornost. Gratz (2003) píše, že hlavní funkcí záměrného sebepoškozování je usměrňování afektů, snížení úzkosti, vzteku, napětí, osamělosti, deprese a pomáhá navodit pocit kontroly, jistoty a bezpečí.

Určitou spojitost můžeme najít mezi sebepoškozováním a bodymodifikačními technikami. Je zcela evidentní, že v obou případech jde o záměrné fyzické narušení tělesné integrity se záměrem lepšího vnitřního pocitu. Kriegelová (2008, s. 158) uvádí, že *„tělesná modifikace i záměrné sebepoškozování shodně mohou poskytnout konkrétní fyzický důkaz prožívané krize nebo konfliktů, zmírnit pocity odcizení, znovuoobnovit pocit reálnosti a kontroly a převést pasivní zkušenost do aktivní identity“*.

Mezi bodymodifikacemi a sebepoškozováním jsou ovšem zásadní rozdíly. A to v motivaci a cíli, a také v průběhu a metodách. U sebepoškozování totiž nejde o estetické a dekorativní záměry, nýbrž o samotný prožitek sebepoškození. Následky sebepoškozování, jako jsou jizvy nebo rány, bývají často maskovány a skrývány, což u bodymodifikačních technik, které v podstatě slouží pro sociální interakci, neplatí. Na tetování, piercingy či další bodymodifikační metody bývá člověk hrdý, kdežto jedinec, který se sebepoškozuje, prožívá stud (Kriegelová, 2008).

Také v prožívání bolesti hrají rozdíly velkou roli. Většina sebepoškozujících se jedinců se zažívá *„stav disociace, který spolu s vyšší hladinou endorfinu, ovlivňuje vnímání bolesti během aktu“* (Kriegelová, 2008, s. 159). Tito jedinci se bolesti neobávají a většinou ji ani neočekávají. Oproti tomu u bodymodifikace může jít o přetrpění či naprosté prožití bolesti, což může představovat rituální význam. Sebepoškozující jedinec si bolest vykonává sám, kdežto bodymodifikační techniky ve většině případů vykonává někdo jiný (Kriegelová, 2008).

Salvador Cenicerós ve své studii bádá po spojitostech mezi sebepoškozováním, bodymodifikačními technikami a jiným dysfunkčním sociálním chováním. To vše zkoumal u psychiatrických pacientů. Pozoroval množství, umístění a náměty tetování a piercingů. *„Bylo zjištěno, že jedinci s tetováním a piercingem sice nevykazovali větší množství depresivních symptomů než jedinci bez modifikací, ale mnohem častěji se u nich vyskytovalo záměrné sebepoškozování, vykazovali závažnější symptomy úzkosti a*

častěji měli kriminální minulost. Všechny ženy ze skupiny s tělesnou modifikací trpěly některou z poruch příjmu potravy“ (Ceniceros cit. dle Kriegelové, 2008, s. 159-160).

Tento text můžeme tedy shrnout tak, že u procesu sebepoškozování a bodymodifikačních technik sice existují značné rozdíly, ale určitě najdeme i shody. U obou těchto skupin můžeme říci, že se jedná o akt, který je často reakcí na určitou životní událost.

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

3.1 Cíl výzkumného šetření a výzkumné hypotézy

Cílem výzkumu v této práci je zjištění, jaký postoj ke svému tělu mají lidé, kteří se podrobili nějaké z bodymodifikačních procedur, jejich motiv pro podstoupení bodymodifikace, jak vnímají bolest při těchto procedurách a jaký vztah mají k dalším bodymodifikačním technikám. Výzkumné šetření jsem zaměřila především na tetování a piercing.

Výzkumné otázky:

Jaký postoj mají lidé podstupující bodymodifikační procedury ke svému tělesnému vzhledu?

Co jedince motivuje k podstoupení bodymodifikace?

Mají lidé, kteří podstoupili nějakou z bodymodifikačních procedur, touhu podrobit se další?

Jak jedinci u bodymodifikačních procedur vnímají způsobovanou bolest?

Hypotézy:

H1: Lidé, kteří podstupují bodymodifikační procedury, jsou nespokojeni se svým tělesným vzhledem.

H2: Jedince motivuje k podstoupení bodymodifikace odlišení se od ostatních.

H3: Lidé, kteří jednou absolvují bodymodifikaci, podstoupí nebo plánují podstoupit další bodymodifikaci.

H4: Způsobovanou bolest při bodymodifikaci lidé vnímají jako příjemnou.

3.2 Metoda výzkumného šetření

Pro tento výzkum jsem zvolila kvantitativní přístup, kterým lze zkoumat rozsáhlejší soubor respondentů a zahrnout dostatečně velký a reprezentativní vzorek. Získává názory a chování lidí co nejvíce standardizovaně, pomocí statistických postupů se

výsledky zpracovávají a zobecňují se na celý základní soubor. Kvantitativní výzkumy jsou sice časově i finančně náročnější, ale poskytují výsledky v přehlednější, číselné formě za zkoumaný rozsáhlý vzorek. Při kvantitativním přístupu využíváme určitých výzkumných metod, a těmi jsou například osobní rozhovory, pozorování, experiment, písemné dotazování nebo obsahová analýza textů (Foret, 2012, s. 13).

Pro výzkumné šetření jsem zvolila metodu dotazníku, což je písemný způsob dotazování, který umožňuje zkoumat větší počet osob zároveň, tudíž je možné dostat v krátké době velké množství informací. Metoda dotazníkového šetření je vhodná ke zjišťování předběžných údajů o postojích, zkušenostech, sebehodnocení, konfliktů, zájmů a mnoha dalších (Kohoutek, 2010). Dle Ferjenčíka (2000, s. 183) je výhodou dotazníku úspora času, finanční nenáročnost a data se dají dobře kvantifikovat. Nevýhodou je ovšem menší pružnost dotazování, srozumitelnost formulace otázky a nižší věrohodnost dat. Dalším problémovým aspektem je návratnost vyplněných dotazníků. Podle Reichela (2009, s. 121) je nutné si vysokou návratnost zajistit nejen vzhledem dotazníku, jako je například správná velikost písma, elegantní a nevtíravá barevnost, ale také organizací jeho distribuce, nejúčelnější je rozesílání v elektronické podobě. Dotazník dle Kohoutka (2010) musí být objektivní, standardní, spolehlivý, platný (validní), kvantitativně i kvalitativně interpretovatelný, úsporný a s přiměřenou mírou návratnosti, aby mohl přispět novými informacemi a verifikovat je. Výsledné informace mohou být zpracovány kvantitativně, statistickými metodami, ale také kvalitativně (otevřené a polootevřené otázky).

Pro tuto práci jsem se rozhodla vytvořit strukturovaný dotazník, který obsahuje otázky uzavřené, otázky výčtové a škály. Vzorový dotazník přikládám v přílohách pod č. 1.

Pilotní studie je předběžná studie, provedená na menší skupině respondentů před řádným výzkumem a slouží především k ověření, zda lze vůbec výzkum provést, zabraňuje chybám v řádném výzkumu a také přispívá k vylepšení plánu výzkumu (Wikipedia, 2010). Pilotní studii jsem se rozhodla využít kvůli časovým podmínkám, omezení počtu respondentů a k zajištění objektivnosti, spolehlivosti a validity vytvořeného dotazníku.

3.3 Zkoumaný soubor

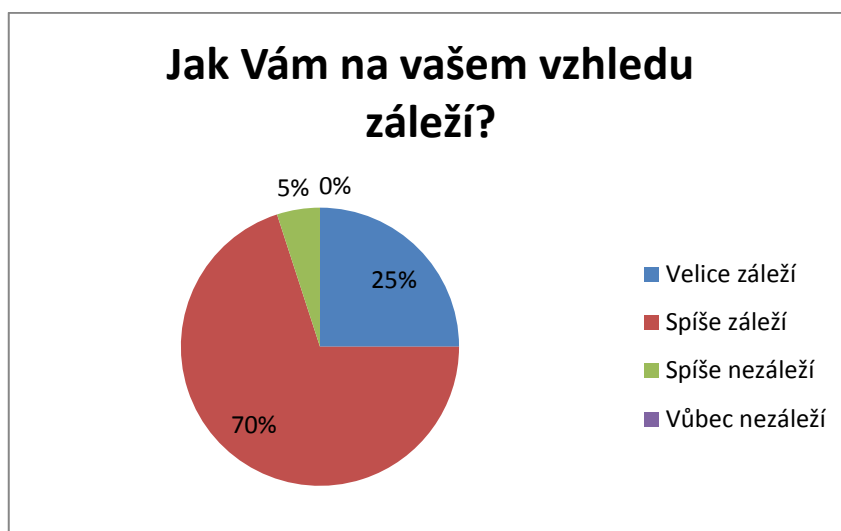
Výzkumné šetření bylo realizováno v Praze v červnu 2015 a zúčastnilo se jej 20 vybraných respondentů ve věku od 15 do 49 let, kteří mají tetování nebo piercing. Výzkumnou skupinu tvořilo 70 % žen a 30 % mužů, z toho 60 % bylo pracujících a 40 % studentů. Soubor účastníků výzkumného šetření byl získán metodou účelového výběru. Jde tedy o respondenty, kteří splňovali podmínky k účasti na výzkumu, čili podstoupili bodymodifikaci. Dále byl využit způsob kontaktu prostřednictvím internetu na sociálních sítích.

3.4 Výsledky výzkumného šetření a jejich analýza

Výsledky dotazníkového šetření jsou zpracovány a vyhodnoceny po jednotlivých otázkách a zobrazeny pomocí grafů či tabulek. Výsledky prvních tří otázek, které se týkají věku, pohlaví a sociálního statusu jsou uvedeny v předchozí kapitole Zkoumaný soubor.

Otázka č. 4: Jak Vám na vašem vzhledu záleží? (ohodnoťte na škále)

Graf č. 1: Zájem o vzhled

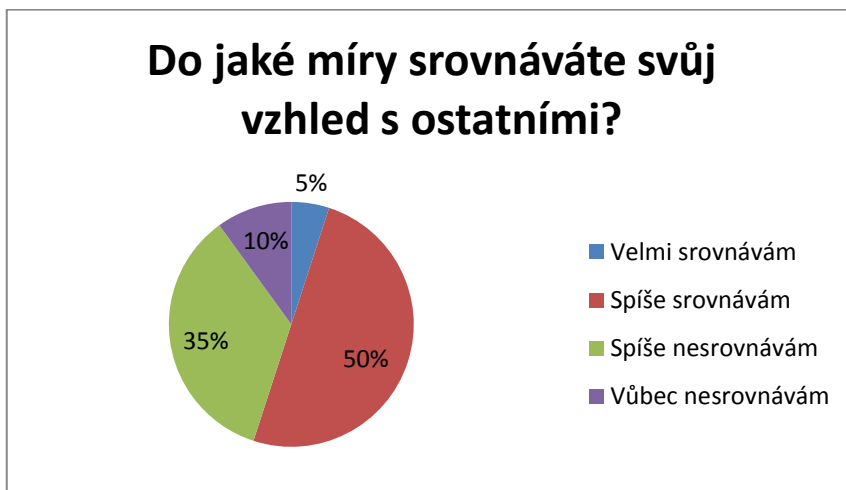
Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Otázka číslo 4 zjišťuje, zda se lidé zabývají svým vzhledem a jak jim na vzhledu záleží. Výsledkem této otázky je, že 95 % respondentů na vzhledu záleží a 5 % na vzhledu nezáleží.

Zde se nachází otázka, jaký motiv pro podstoupení bodymodifikace má tedy 5 % respondentů, kterým na vzhledu nezáleží.

Otázka č. 5: Do jaké míry srovnáváte svůj vzhled s ostatními?

Graf č. 2: Srovnávání vzhledu s ostatními

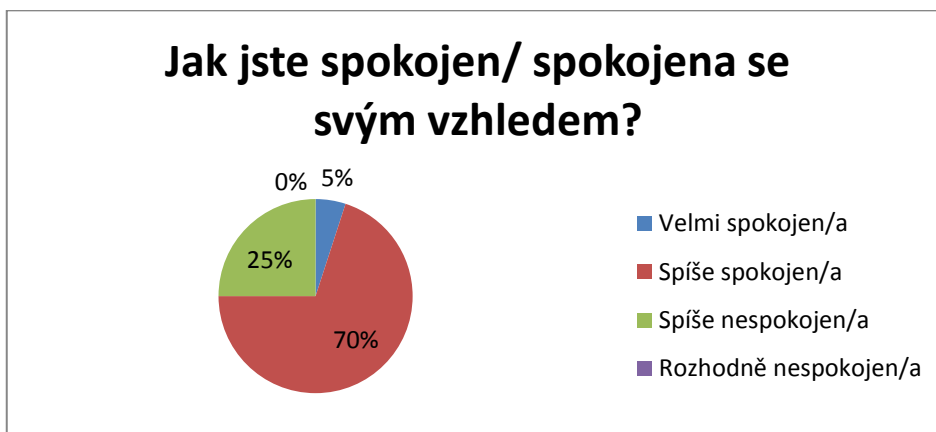
Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Otázka číslo 5 se zabývá srovnáváním tělesného vzhledu jedince s ostatními. 55 % dotazovaných odpovědělo, že svůj vzhled s ostatními srovnávají. Svůj vzhled nesrovnává s ostatními 45 % respondentů.

Tuto otázku jsem položila s cílem zjistit, do jaké míry si lidé přejí být odlišní a jedineční. Pokud svůj vzhled porovnávají s ostatními, mohou hledět na to, co na sobě vylepšit, posílit si sebevědomí nebo dělat vše pro to, aby se odlišili od ostatních.

Otázka č. 6: Jak jste spokojen/ spokojena se svým vzhledem?

Graf č. 3: Spokojenost se vzhledem

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

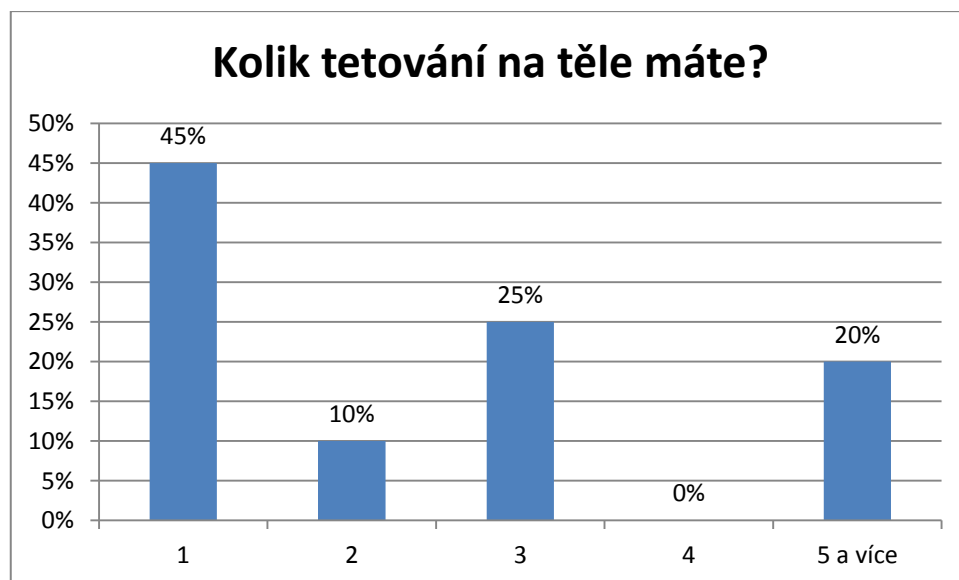
Otázkou číslo 7 jsem zjišťovala, zda jsou lidé se svým vzhledem spokojeni či nespokojeni. 75 % respondentů se svým vzhledem spokojeno je, 25 % účastníků odpovědělo, že se svým vzhledem spokojeno není.

Jednou z předem stanovených hypotéz bylo, že lidé, kteří podstupují bodymodifikační procedury, jsou nespokojeni se svým tělesným vzhledem. Graf číslo 3 ukazuje, že tato hypotéza je značně vyvrácena.

Zde se ukazuje, že otázka byla špatně položena. Smyslem otázky bylo zjistit, jak byl jedinec spokojen se svým vzhledem před podstoupením bodymodifikace. Je tudíž možné, že by výsledky byly úplně jiné.

Otázka č. 7: Kolik tetování na těle máte?

Graf č. 4: Počet tetování

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Dle grafu číslo 4 lze říci, že 45 % respondentů má jedno tetování, 10 % má tetování dvě, 25 % má tři tetování a 20 % účastníků výzkumu má pět a více tetování.

Tuto otázku jsem položila ke zjištění, v kolika případech se procedura tetování opakovala. S touto otázkou souvisí předem stanovená hypotéza: lidé, kteří jednou absolvují bodymodifikaci, podstoupí nebo plánují podstoupit další bodymodifikaci. Zde se hypotéza potvrzuje. 55 % respondentů má totiž minimálně dvě tetování. Tuto skutečnost bychom mohli interpretovat tak, že s podstoupením tetování vzniká nějaká

silná emoce, která vyvolá touhu či potřebu dalšího zákroku. V extrémním případě bychom mohli hovořit o jakési závislosti.

Otázka č. 8: Je Vaše tetování na viditelném místě?

Graf č. 5: Viditelnost tetování

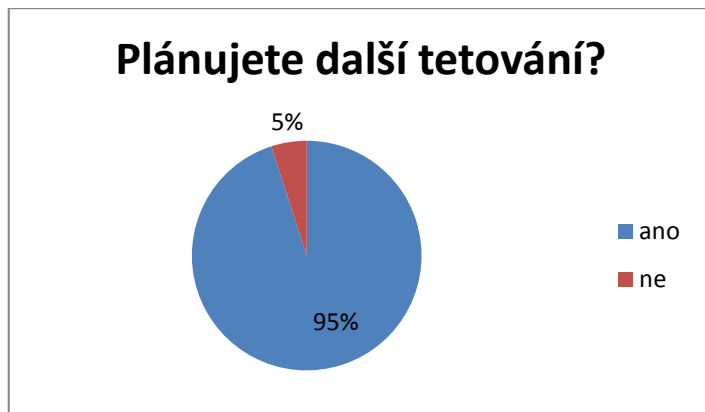
Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Viditelnost tetování na těle se vyskytuje u 80 % dotazovaných, 20 % respondentů má tetování na skrytém místě, tedy na tělesných partiích, které jsou většinou zakryté oblečením.

Tetováním na viditelném místě může jedinec, když opomeneme dekorativní funkci tetování, vyjadřovat plno svých myšlenek, emocí, názorů a nejspíš je chce sdělovat tímto způsobem a viditelně. U jedinců s tetováním na skrytém či nenápadném místě se tedy může vyskytovat jiný motiv pro podstoupení tetování.

Otázka č. 9: Plánujete další tetování?

Graf č. 6: Plánování dalšího tetování

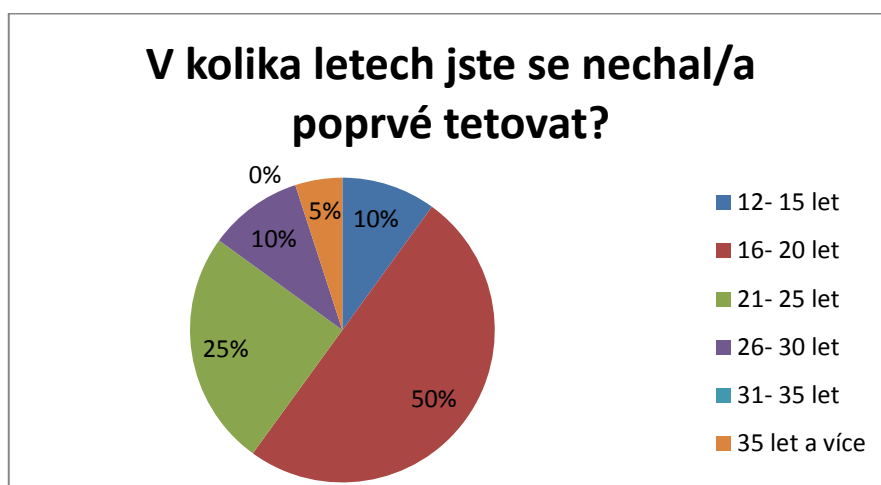
Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Otázkou číslo 9 jsem zjišťovala, jestli po absolvování prvního tetování vzniká touha po dalším tetování. Graf číslo 6 jasně ukazuje, že 95 % lidí plánuje další tetování, pouze 5 % další tetování neplánuje.

Výsledek otázky číslo 9 potvrzuje předem stanovenou hypotézu stejně jako otázka číslo 7. Hypotéza zní: lidé, kteří jednou absolvují bodymodifikaci, podstoupí nebo plánují podstoupit další bodymodifikaci. V tomto případě je hypotéza potvrzena.

Otázka č. 10: V kolika letech jste se nechal/a poprvé tetovat?

Graf č. 7: Věk jedince při prvním tetování

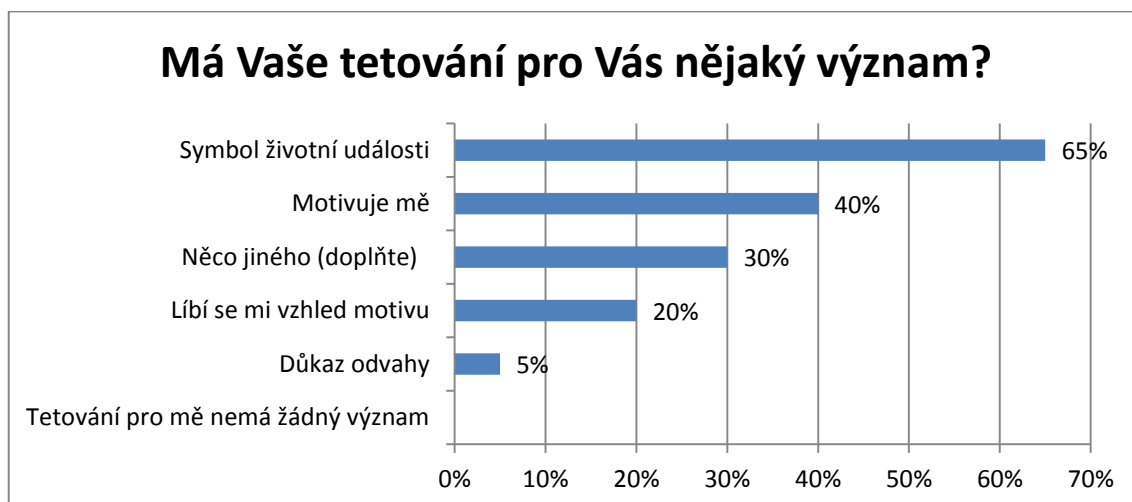
Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Dle grafu číslo 7 můžeme vidět, že 50 % odpovídajících uvedlo, že své tetování si nechalo vytvořit v 16 až 20 letech. 25 % respondentů se nechalo poprvé tetovat v 21 až 25 letech, 10 % ve 26 až 30 letech a 5 % dotazovaných se nechalo tetovat po 35. roce života.

Je zajímavé, že si tetování ve většině případů nechávají jedinci dělat v období adolescence. V teoretické části této práce se věnuji pojmu identita. Tu si člověk vytváří během celého svého života a především v období dospívání hraje hledání identity velikou roli. Jedinec v tomto období začíná být ovlivňován především vrstevnickou skupinou, vliv rodičů ustupuje do pozadí. Hledání a vytváření identity tedy může souviset s rozhodnutím podstoupit bodymodifikaci.

Otázka č. 11: Má Vaše tetování pro Vás nějaký význam?

Graf č. 8: Význam tetování

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Otázkou číslo 11 jsem zjišťovala, jaký význam má pro člověka tetování a co pro něj jeho zvolený motiv představuje. U této otázky bylo možno více odpovědí. U 65 % respondentů tetování symbolizuje životní událost, 40 % uvedlo, že je symbol motivuje, 20 % se líbí vzhled motivu a 5 % respondentů uvedlo, že je pro ně tetování důkazem odvahy. Jednou z možných odpovědí byla vlastní odpověď respondenta, tou odpovědělo 30 % dotazovaných.

Respondent číslo 1: „*Nůžky- význam: hravá negace jizvy pod nůžkami- levé zápěstí vnitřní strana (20let). Labyrint světa a ráj srdce - kresba a nápis - pod labyrintem si představuji svůj život, už cesta je cílem- vyžaduje odvalu a odhodláni, hrdina stejnojmenné knihy na konci najde boha, já hledám poznání - to se skrývá i ve zdánlivě slepých uličkách labyrintu, kde lze najít nečekané souvislosti a překvapení i nebezpečí. Rovná cesta labyrintem ven by byla nudná. Pravé předloktí vnitřní strana (22 let). Wie der Hirsch Schreit nach Frischem Wasser: Ze žalmu zhudebněného Mendelsohn-Bartholdym - zpívala jsem ho v pěveckém sboru. Německy - Jako laň volá po čerstvé vodě - žalm pokračuje - tak touží má duše po tobě, Bože. Ale náboženský podtext jsem vynechala -nové lomené písmo Zlom navrhl můj manžel. Pravá strana žeber (23 let).*“

Respondent číslo 3: „*rebelie....tohle hodný holky nedělaj.*“

Respondent číslo 4: „*Symbolizuje to, co mám ráda.*“

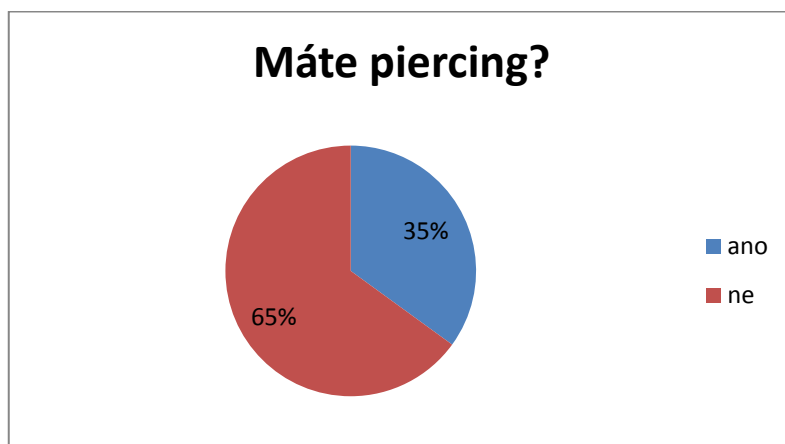
Respondent číslo 19: „*zdravotní a estetické.*“

Respondent číslo 20: „Znamení zvěrokruhu.“

Nejčastější odpovědí bylo, že tetování pro respondenty zobrazuje symbol životní události. Tuto odpověď uvedlo nejvíce respondentů ve věku 21- 25 let. Toto zjištění by mohlo poukazovat na různé životní události. V tomto věku období adolescence přechází do dospělosti. Mohlo by se zdát, že tetování může symbolizovat přechodový rituál do dospělosti a to jedinci pomůže se adaptovat na tuto významnou změnu.

Otázka č. 12: Máte piercing?

Graf č. 9: Piercing

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Na otázku číslo 9 odpovědělo 35 % respondentů, že kromě tetování má také piercing. 65 % respondentů piercing nemá.

Tyto výsledky mohou odpovídat věku, kdy piercing může být záležitostí v období puberty nebo také jinému módnímu stylu. Piercing také nemusí být permanentní, lze snadno vyjmout. Některá místa na těle se dobře zahojí a známky po piercingu jsou nepatrné nebo po nich zbyde malá jizvička. Respondenti tedy mohli odpovídat podle současnosti, kdy piercing již nemají, ale v minulosti ho měli.

Otázka č. 13: Kolik piercingů máte?

Tabulka č. 1: Počet piercingů

Kolik piercingů máte?	
1 piercing	5
3 piercingy	2

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 7

Na tuto otázku odpovídalo 7 respondentů, kteří piercing mají. 5 respondentů má pouze jeden piercing a 2 respondenti mají tři piercings.

Zde můžeme znovu vidět, že se u jedinců bodymodifikace opakují. Kromě tetování se u respondentů objevují také piercings. U dvou respondentů se třemi piercings je však společné pouze pohlaví, jsou to ženy. Opět to tedy může být otázkou voleného stylu, který tyto respondenty uznávají.

Otázka č. 14: Na jakém místě piercing máte?

Tabulka č. 2: Umístění piercingu

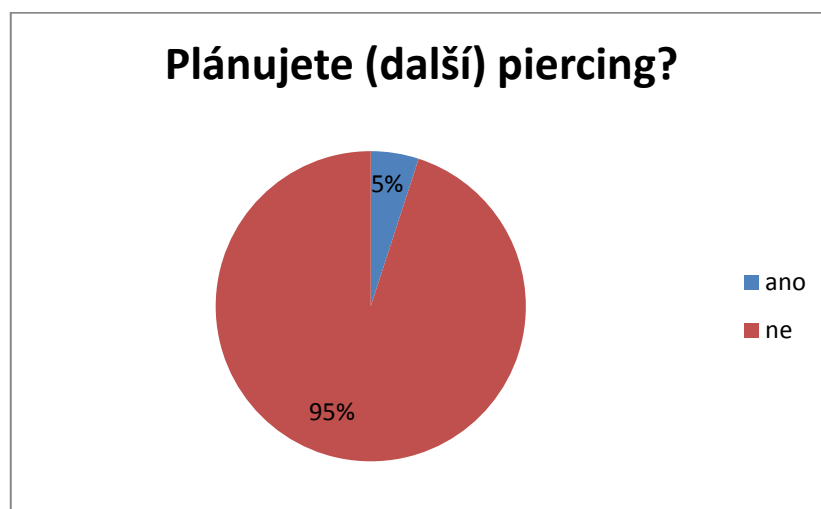
Na jakém místě piercing máte?	
Nos	2
Jazyk	1
Brada	1
Pupík	6
Jinde	1

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 7

Tabulka číslo 2 ukazuje, v jakých partiích mají respondenti umístěný piercing. 6 respondentů uvedlo, že má piercing umístěný v pupíku, 2 respondenti v nose, 1 respondent v jazyku, 1 respondent v bradě a 1 respondent má piercing umístěný v jiných místech.

Otázka č. 15: Plánujete (další) piercing?

Graf č. 10: Plánování dalšího piercingu

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Tuto otázku jsem položila obdobně, jako u tetování. Graf číslo 10 ukazuje, že 95 % respondentů už žádný další piercing neplánuje a jen 5% ano. Výsledek je tedy naprosto opačný, než u plánování dalšího tetování.

Předem stanovenou hypotézou bylo, že lidé, kteří jednou absolvují bodymodifikaci, podstoupí nebo plánují podstoupit další bodymodifikaci. U této otázky, která se týká plánování dalšího piercingu, je tato hypotéza drtivě nepotvrzena. Kdežto otázkou číslo 9, kterou je zjištěno, že další tetování plánuje 95 % respondentů, se tato hypotéza potvrzuje.

Znovu se zde nabízí rozměr oblíbenosti piercingu. Lze usuzovat, že skutečně záleží na věku jedince. Tím se zabývá následující otázka.

Otázka č. 16: V kolika letech jste si nechal/a udělat piercing?

Tabulka č. 3: Věk jedince při proceduře piercingu

V kolika letech jste si nechal/a udělat piercing?	
12- 15 let	2
16- 20 let	4
21- 25 let	1

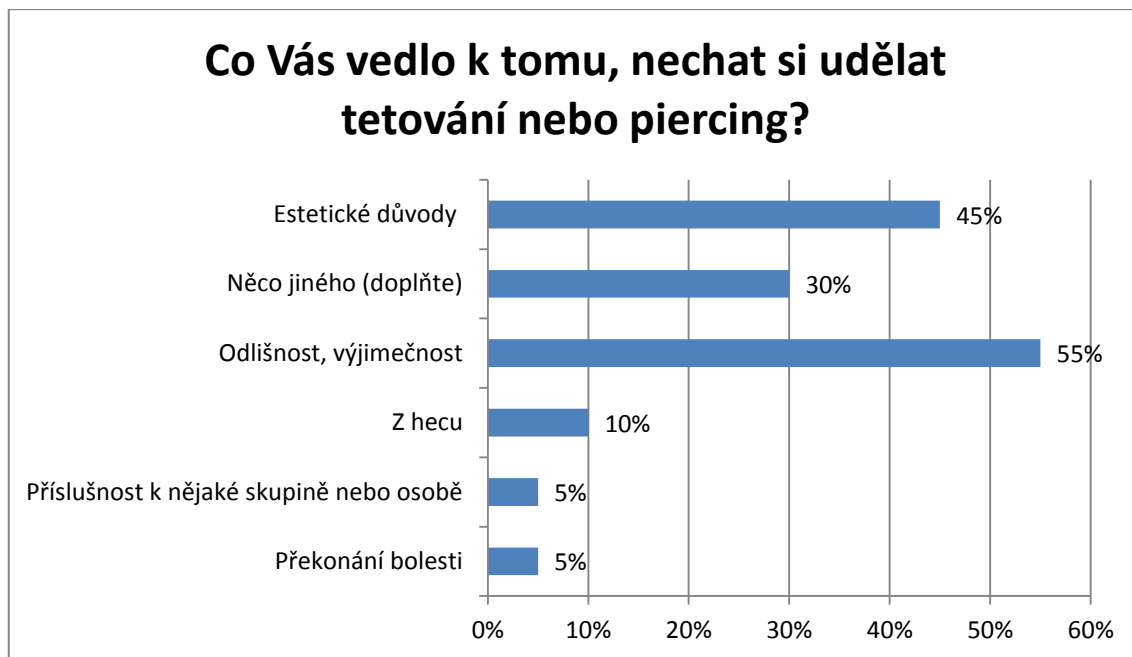
Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 7

Tabulka číslo 3 ukazuje, kolik lidí podstoupilo proceduru aplikaci piercingu v určitém věku. Všichni respondenti odpověděli, že proceduru podstoupili do 25 let, od 25 let si tedy aplikovat piercing nenechával nikdo z respondentů.

Aplikace piercingů v nižším věku je možným důsledkem toho, že piercing je dostupnější, než tetování a je jakýmsi trendem ve věku adolescence.

Otázka č. 17: Co Vás vedlo k tomu, nechat si udělat tetování nebo piercing?

Graf č. 11: Motivace k tetování a piercingu

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Touto otázkou zjišťuji, jaký mají lidé motiv k podstoupení bodymodifikační procedury, konkrétně k aplikaci piercingu a tetování. Zde měli respondenti volbu více odpovědí.

55 % respondentů uvedlo jako motiv pro podstoupení bodymodifikace odlišnost a výjimečnost, dalších 45 % uvedlo estetické důvody, 10 % si nechalo tetovat „z hecu“, 5 % uvedlo příslušnost k nějaké skupině a 5 % respondentů uvedlo jako motiv překonání bolesti. 30 % dotazovaných uvedlo „něco jiného“.

Respondent číslo 6: „*Kvůli životní události, která v mém životě zanechala nezapomenutelnou dobu.*“

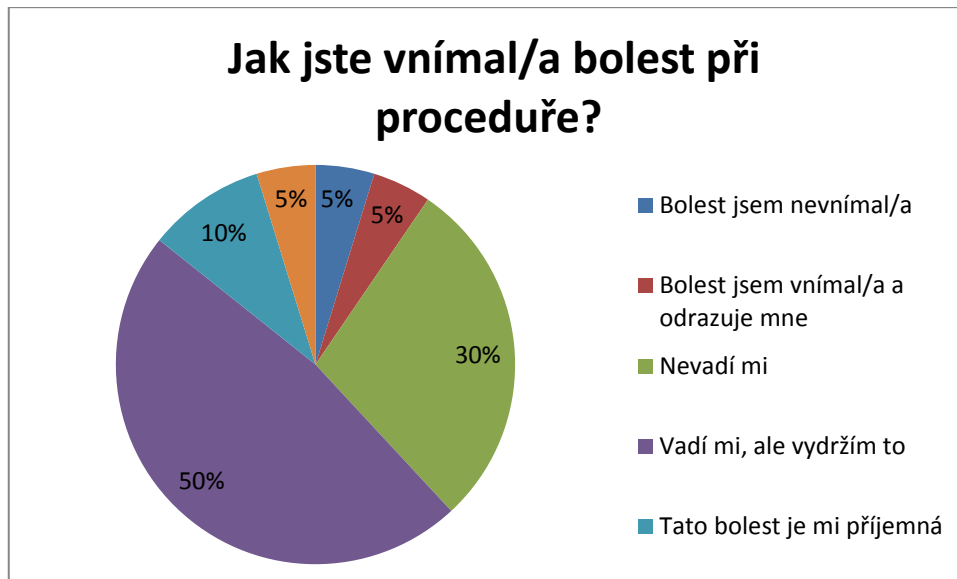
Respondent číslo 7: „*Nemám piercing, protože se mi to nelíbí.*“

Tyto výsledky se týkají další předem stanové hypotézy, která tvrdí, že jedince motivuje k podstoupení bodymodifikace odlišení se od ostatních. Hypotéza se potvrdila z 55 %.

Je zajímavé, že odlišení a výjimečnost lze vyjádřit tím, že si jedinec nechá vytvořit symbol na těle, nebo aplikovat piercing, i když je lidí s tetováním a piercingem opravdu hodně. Samozřejmě záleží na zvoleném symbolu u tetování a umístění piercingu.

Otázka č. 18: Jak jste vnímal/a bolest při proceduře?

Graf č. 12: Vnímání bolesti

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

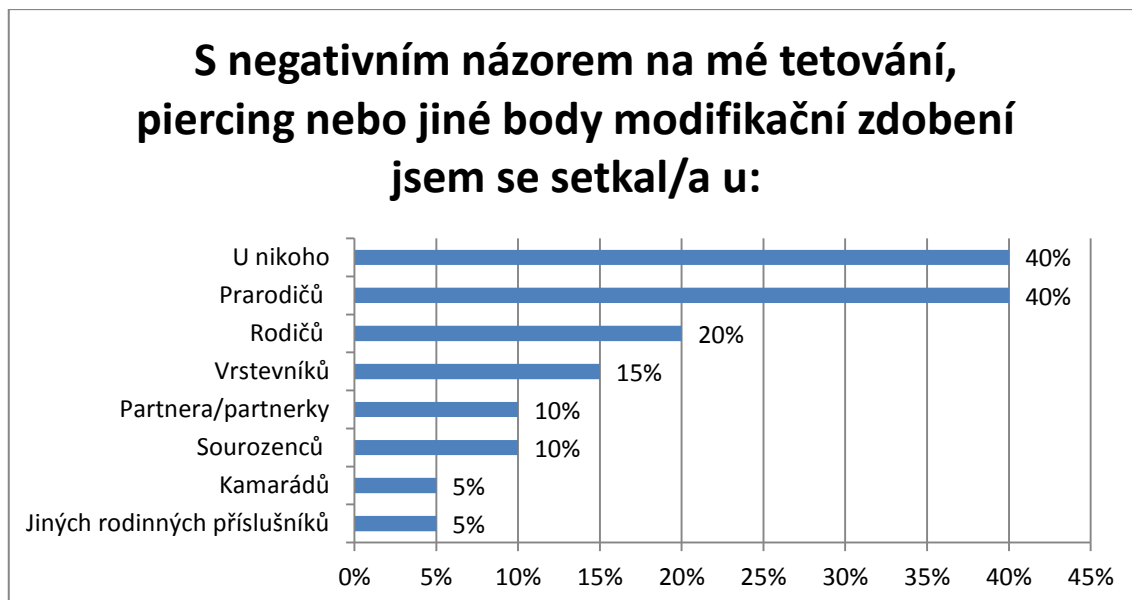
Otázka číslo 18 zjišťuje, jak lidé vnímají bolest při bodymodifikačních procedurách. 50 % respondentů odpovědělo, že jim bolest vadí, ale vydrží ji, 30 % respondentů uvedlo, že jim bolest nevadí, 10 % byla bolest příjemná, 5 % bolest nevnímalo a 5 % respondentů bolest odrazuje.

Poslední z předem stanovených hypotéz bylo, že způsobovanou bolest při bodymodifikaci lidé vnímají jako příjemnou. Výsledky výzkumného šetření ukazují, že je tato hypotéza nepotvrzena.

Pozoruhodné je, že lidé dobrovolně podstupují bolest, i když jim vadí. Je otázkou, pokud by se hypotéza potvrdila, zda způsobovaná bolest lidem příjemná z důvodu vidiny vytouženého výsledku, či tyto bodymodifikační procedury mohou být interpretovány způsobem sebepoškozování.

Otázka č. 19: S negativním názorem na mé tetování, piercing nebo jiné body modifikační zdobení jsem se setkal/a u:

Graf č. 13: Negativní názor

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Na otázku číslo 19 bylo více možných odpovědí, respondenti odpovídali, u koho se setkali s negativním názorem na jejich tetování. 40 % respondentů odpovědělo, že se s negativním názorem vůbec nesešlo, 40 % uvedlo prarodiče, 20 % rodiče, 15 % vrstevníky, 10 % partnera/partnerku, 10 % sourozence, 5 % kamarády a 5 % respondentů uvedlo jiné rodinné příslušníky.

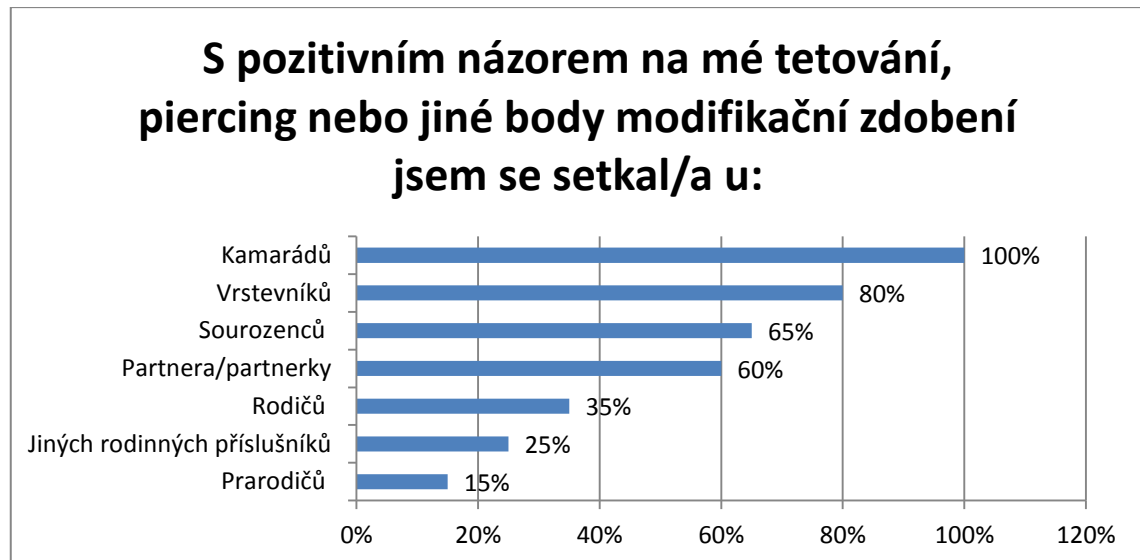
Otázka č. 20: S pozitivním názorem na mé tetování, piercing nebo jiné body modifikační zdobení jsem se setkal/a u:

Otázka číslo 20 je velice podobná, jako předchozí otázka. Ptám se na setkání s pozitivním názorem na tetování respondentova okolí. 100 % respondentů uvedlo, že se s pozitivním názorem setkali u kamarádů, 80 % u vrstevníků, 65 % u sourozenců, 60 % u partnera/partnerky, 35 % u rodičů, 25 % u jiných rodinných příslušníků a jen 15 % se setkali s pozitivním názorem u prarodičů.

Výsledky dotazníkového šetření neuvádějí, že by se někdo setkal pouze s negativním názorem na tetování. Pokud souvisí bodymodifikační procedury s utvářením identity a

vzdorování vůči společnosti či rodičům, je zajímavé, že se tolik jedinců neseťká s tak negativními názory.

Graf č. 14: Pozitivní názor

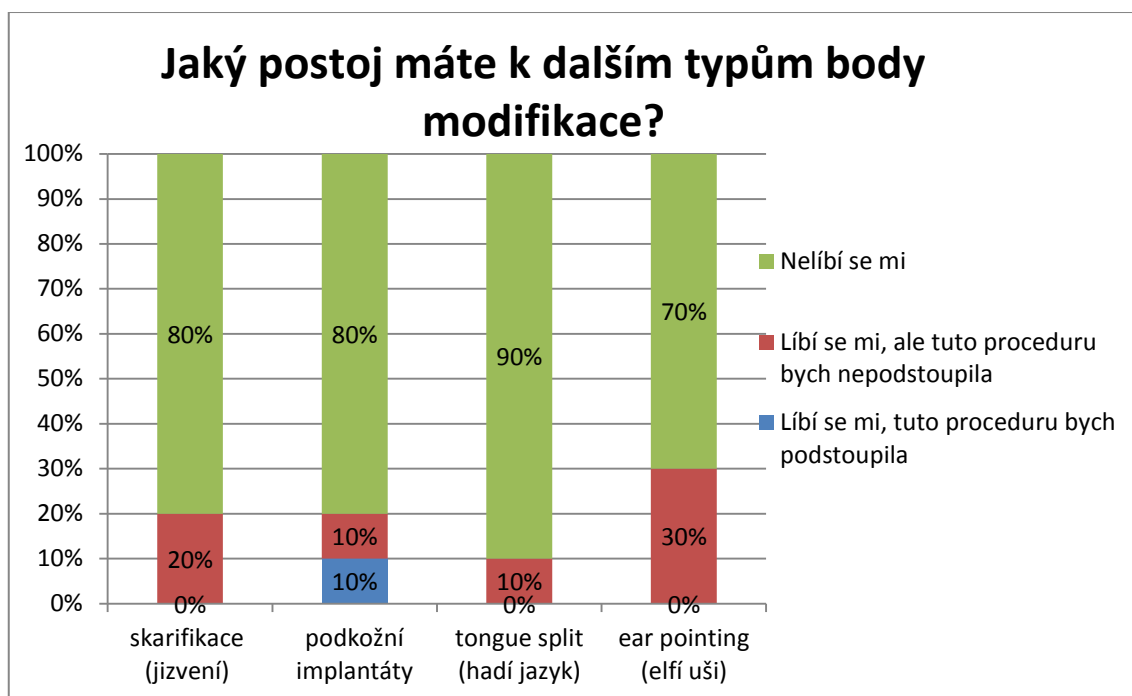

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

Otázka č. 21: Jaký postoj máte k dalším typům body modifikace? Například: skarifikace (jizvení), podkožní implantáty, tongue split (hadí jazyk), ear pointing (elfí uši).

Cílem této otázky bylo zjištění, na jaké další bodymodifikace, kromě tetování a piercingů, by lidé přistoupili. Skarifikace (jizvení) se nelíbí 80 % respondentů, 20 % se tato technika líbí, ale nepodstoupili by ji. Podkožní implantáty se nelíbí 80 % dotazovaných, 10 % se technika líbí, ale nepodstoupili by ji a 10 % respondentů by tuto proceduru podstoupilo. Technika tongue split (hadí jazyk) se 90 % respondentům nelíbí a 10 % by tuto proceduru nepodstoupilo, i když se jim líbí. Ear pointing (elfí uši) se 70 % účastníků výzkumu nelíbí, 30 % respondentů se tato technika líbí, ale nepodstoupili by ji.

Graf č. 15: Postoje k dalším typům bodymodifikace

Zdroj: Hlaváčková, 2015, n = 20

3.5 Diskuse

V praktické části této bakalářské práce jsem provedla pilotní studii, která by měla posloužit ke zvážení, zda je případný navazující výzkum vůbec proveditelný a jestli jsou formulace otázek, které jsem položila v dotazníku, pro respondenty pochopitelné a zjišťují to, co bych zjistit chtěla. Dotazník by jednoznačně zasloužil úpravu formulací otázek. Například u otázky číslo 6: Jak jste spokojen/a se svým vzhledem? Otázka měla být směřovaná na dobu před bodymodifikací. Také by byla velice přínosná otázka týkající se současné spokojenosti a poté tyto dvě otázky porovnat. Dále jsem přišla na další špatnou formulaci, a to u otázky číslo 12: Máte piercing? Otázka by měla zjišťovat, zda měl jedinec piercing někdy v životě. Jelikož piercing není permanentní záležitostí, člověk se piercingu může snadno zbavit a zbydou po něm jen nepatrné stopy. Však důležité je zjištění, zdali daný jedinec touto procedurou prošel.

Také bych přidala otázky týkající se postoje k tělesnému vzhledu, abych zjistila více podrobnějších informací o této problematice. K řádnému výzkumu bych raději zvolila kvalitativní přístup a výzkum bych provedla metodou rozhovoru. Jsem si vědoma, že dotazník je z mé strany velice subjektivní, ve skutečnosti, například při osobním

rozhovoru respondenti mohou odpovídat více individuálně a informace mohou daleko více rozvést.

Vzhledem k malému počtu respondentů mohu dělat jen orientační závěry. Při dotazování stovek respondentů mohou být výsledky skutečně jiné. Také si uvědomuji, že výzkumné šetření zvolené skupiny respondentů nezahrnuje srovnání s jinou skupinou, konkrétně s lidmi, kteří bodymodifikaci nikdy nepodstoupili. Zajímalo by mě, jaký vztah mají k tělesnému vzhledu právě tyto osoby, jaký názor mají na tetování a další bodymodifikace. Porovnání těchto dvou skupin by mohlo přinést v návazném výzkumu podstatné informace.

Zjištěné výsledky také odpovídají tomu, že jsem ovlivněná vlastní zkušeností s tetováním i piercingem, nicméně mi tato zkušenost umožnila uvědomit si, na jaké otázky bych se měla respondentů ptát.

Dále by určitě bylo zajímavé vést rozhovory s účastníky výzkumu ohledně symboliky jejich vytetovaných motivů. Překvapilo mě, jaké odpovědi se mi dostalo od respondentky, která v dotazníku detailně popsala smysl a význam svých tetování. Ovšem zde vyvstává otázka, jestli svým tetováním dávají tak hluboký význam i jiní. Proto bych skutečně pro další výzkumy volila metodu osobního rozhovoru.

Na druhou stranu pilotní studie skutečně posloužila k cílům, kterých jsem potřebovala dosáhnout. Například zacílení otázek pro rozhovor k návaznému výzkumu, jak jsem již uvedla výše.

Výsledky výzkumného šetření jsem se pokusila psychologicky interpretovat. Na základě těchto interpretací bych mohla strukturovat rozhovory k dalšímu výzkumu. Psychologickou analýzou se podařilo odhalit souvislosti, které by při prosté analýze dat pravděpodobně unikly. Tyto souvislosti mohou sloužit jako základ pro tvorbu hypotéz v případném navazujícím výzkumu, který, jak jsem již navrhovala výše, by probíhal formou polostrukturovaného rozhovoru.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se zabývala tématem bodymodifikace ve spojitosti s tělesným sebepojetím.

V teoretické části jsem se věnovala vysvětlení pojmu body image, který můžeme přeložit jako tělesné sebepojetí. Popisovala jsem, co všechno tento pojem zahrnuje. Obsahuje například vlastní hodnocení svého tělesného vzhledu, hodnocení směřované od druhých či postoj ke svému tělu. Dále jsem se zabývala sebepojetím a jeho vývojem, identitou a tělesným sebepojetím. Uvědomování si sebe sama je totiž významným prvkem při vytváření vztahu k sobě, a to je jednou z nejdůležitějších náplní života.

Dále jsem se věnovala tématu bodymodifikace, zmínila jsem její druhy, funkce a významy, motivaci k bodymodifikaci, bolest a také souvislost mezi bodymodifikací a záměrným sebepoškozováním.

V rámci praktické části této bakalářské práce jsem zjišťovala, jaký postoj ke svému tělu mají lidé, kteří se podrobili nějaké z bodymodifikačních procedur, jejich motiv pro podstoupení bodymodifikace, jak vnímají bolest při těchto procedurách a jaký vztah mají k dalším bodymodifikačním technikám.

Při výzkumném šetření jsem využila kvantitativního přístupu, konkrétně metodu písemného dotazování. Na základě získaných dat jsem vyplněné dotazníky vyhodnotila. Pomocí grafů a tabulek jsem výsledky analyzovala. Pokusila jsem se také o psychologickou interpretaci odpovědí respondentů. Dostalo se mi nejen zajímavých poznatků ohledně této problematiky, ale zároveň sem došla k přínosným informacím pro další výzkumy.

LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE

ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. 752 s. ISBN 80-7178-640-3.

BALCAR, Karel. *Úvod do studia psychologie osobnosti*. 2., opr. vyd. Chrudim: Mach, 1991. 217 s.

ERIKSON, Erik H. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002. 387 s. ISBN 80-7203-380-8.

FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. *Umění tetování*. Praha: Rebo, 1998. 128 s. ISBN 80-7234-028-X.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: Jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-367-6.

FIALOVÁ, Ludmila. *Moderní body image: jak se vyrovnat s kultem štíhlého těla*. Praha: Grada, 2006. 92 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1350-0.

FIKSA, Radek. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2005. 144 s. ISBN 9-788090-361812.

FIKSA, Radek. *Encyklopedie bodyartu*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. 96 s. ISBN 978-80-903957-4-9.

FORET, Miroslav. *Marketingový průzkum: poznáváme svoje zákazníky*. 2., aktualiz. vyd. Brno: BizBooks, 2012. 116 s. ISBN 978-80-265-0038-4.

GROGAN, Sarah. *Body image: psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha: Grada, 2000. 184 s. Psyché. ISBN 80-7169-907-1.

JANÁČKOVÁ, Laura. *Bolest a její zvládnání*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 192 s. Rádci pro zdraví. ISBN 978-80-7367-210-2.

KOŤA, Jaroslav, Dobromila TRPÍŠOVSKÁ a Marie VACÍNOVÁ. *Sociální psychologie: vybrané kapitoly*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013. 176 s. ISBN 978-80-7452-029-7.

KOUTEK, Jiří a Jana KOCOURKOVÁ. *Sebevražedné chování*. Praha: Portál, 2003. 127 s. ISBN 80-7178-732-9.

- KRIEGELOVÁ, Marie. *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. Praha: Grada, 2008. 174 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2333-4.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Academia, 2009. 620 s. ISBN 978-80-200-1680-5.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia, 2004. 318 s. ISBN 80-200-1198-6.
- PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. 472 s. ISBN 978-80-200-1499-3.
- PRAŠKO, Ján a kol. *Poruchy osobnosti*. Praha: Portál, 2003. 360 s. ISBN 80-7178-737-X.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. 184 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.
- RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta, 2014. 228 s. ISBN 978-80-204-3286-5.
- RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, 2005. 350 s. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-780-6.
- ŠIFFELOVÁ, Daniela. *Rogersovská psychoterapie pro 21. století: vybraná témata z historie a současnosti*. Praha: Grada, 2010. 192 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2938-1.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. Praha: ISV, 1997. 453 s. Psychologie. ISBN 80-85866-20-X.

Internetové zdroje

FALLON, April E. a Paul ROZIN. Sex differences in perceptions of desirable body shape. *Journal of Abnormal Psychology* [online]. 1985, 94, 1, 102-105 [cit. 2015-07-16]. DOI: 10.1037/0021-843x.94.1.102. Dostupné z:

<http://psycnet.apa.org/?&fa=main.doiLanding&doi=10.1037/0021-843X.94.1.102>

GRATZ, Kim L. Risk Factors for and Functions of Deliberate Self-Harm: An Empirical and Conceptual Review. *Clinical Psychology: Science and Practice* [online]. 2003, 10, 2, 192-205 [cit. 2015-07-09]. DOI: 10.1093/clipsy.bpg022. Dostupné z:

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1093/clipsy.bpg022/full>

KOHOUTEK, Rudolf. Dotazník jako průzkumné metoda. *Psychologie v teorii a praxi* [online]. 2015-10-02 [cit. 2015-07-20]. Dostupné z:

<http://rudolfkohoutek.blog.cz/1002/dotaznik-jako-pruzkumna-metoda>

LAMB, C. Sue, Lee A. JACKSON, Patricia B. CASSIDAY a Doris J. PRIEST. Body figure preferences of men and women: A comparison of two generations. *Sex Roles* [online]. 1993, 28, 5-6, 345-358 [cit. 2015-07-15]. ISSN 0360-0025. Dostupné prostřednictvím ProQuest Central z:

<http://searchproquest.mlp.cz/docview/225377132/D21CEDCE14134F0BPQ/2?accountid=16579>

MARENZI, Bettina. Body piercing: a patient safety issue. *Journal of PeriAnesthesia Nursing* [online]. 2004, 19, 1, 4-10 [cit. 2015-07-2]. DOI: 10.1016/j.jopan.2003.11.002. Dostupné z: [http://www.jopan.org/article/S1089-9472\(03\)00308-3/abstract](http://www.jopan.org/article/S1089-9472(03)00308-3/abstract)

Microdermal Implants. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, last modified on 6 June 2015 [cit. 2015-07-10].

Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Microdermal_implants

Pilotní studie. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2010-02-09 [cit. 2015-07-20].

Česká verze. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pilotn%C3%AD_studie

STIRN, Aglaja. Body piercing: medical consequences and psychological motivations. *Lancet*. [online]. 2003, 361, 9364, 1205-1216 [cit. 2015-07-02]. ISSN 0099-5355.

Dostupné prostřednictvím EBSCOhost z:

<https://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=3&sid=0f456e07-7d04-47d8-ba3b-edb4b927116b%40sessionmgr114&hid=123&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=9452657&db=bth>

WOHLRAB, Silke, Jutta STAHL a Peter M. KAPPELER. Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. *Body Image* [online]. 2007, 4, 1, 87-95 [cit. 2015-07-04]. DOI: 10.1016/j.bodyim.2006.12.001. Dostupné z: http://www.researchgate.net/publication/5760045_Modifying_the_body_Motivations_for_getting_tattooed_and_pierced

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet piercingů	43
Tabulka č. 2: Umístění piercingu	44
Tabulka č. 3: Věk jedince při proceduře piercingu	45

Seznam grafů

Graf č. 1: Zájem o vzhled	37
Graf č. 2: Srovnání vzhledu s ostatními	38
Graf č. 3: Spokojenost se vzhledem	38
Graf č. 4: Počet tetování	39
Graf č. 5: Viditelnost tetování	40
Graf č. 6: Plánování dalšího tetování	40
Graf č. 7: Věk jedince před prvním tetováním	41
Graf č. 8: Význam tetování	42
Graf č. 9: Piercing	43
Graf č. 10: Plánování dalšího piercingu	44
Graf č. 11: Motivace k tetování a piercingu	46
Graf č. 12: Vnímání bolesti	47
Graf č. 13: Negativní názor	48
Graf č. 14: Pozitivní názor	49
Graf č. 15: Postoje k dalším typům bodymodifikace	50

Příloha č. 1: dotazník

Bodymodifikace a body image

Dobrý den,

v rámci výzkumu k mé bakalářské práci Vás prosím o vyplnění dotazníku. Výzkum se týká především vztahu k vlastnímu tělu, spokojenosti s vlastním vzhledem a podrobení se bodymodifikačních procedur.

Vyplnění dotazníku trvá cca 10 minut.

Vaše odpovědi budou zpracovány zcela anonymně a osobní údaje, které poskytnete, nepřístupným žádné třetí osobě, ani je nikdy nezveřejním způsobem, který by umožňoval Vaši identifikaci.

Děkuji Vám za spolupráci.

Anna Hlaváčková

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

(Příslušnou odpověď označte křížkem X)

1. Pohlaví

žena

muž

2. Věk

15-20 let

21-25 let

26-35 let

36-49 let

nad 49 let

3. Zaměstnání

Student

Pracující

Jiné

4. Jak Vám na vašem vzhledu záleží? (ohodnoťte na škále)

Velice záleží	Spíše záleží	Spíše nezáleží	Vůbec nezáleží

5. Do jaké míry srovnáváte svůj vzhled s ostatními?

Velmi srovnávám	Spíše srovnávám	Spíše nesrovnávám	Vůbec nesrovnávám

6. Jak jste spokojen/ spokojena se svým vzhledem?

Velmi spokojen/a	Spíše spokojen/a	Spíše nespokojen/a	Rozhodně nespokojen/a

7. Kolik tetování na těle máte?

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 a více

8. Je Vaše tetování na viditelném místě?

- Ano
- Ne

9. Plánujete další tetování?

- Ano
- Ne

10. V kolika letech jste se nechal/a poprvé tetovat?

- 12- 15 let
- 16- 20 let
- 21- 25 let
- 26- 30 let
- 31- 35 let
- 35 let a více

11. Má Vaše tetování pro Vás nějaký význam?

- Líbí se mi vzhled motivu
- Symbol životní události
- Motivuje mě
- Důkaz odvahy
- Tetování pro mě nemá žádný význam
- Něco jiného (doplňte)

12. Máte piercing?

Ano
Ne

13. Kolik piercingů máte?

0
1
2
3
4
5 a více

14. Na jakém místě piercing máte?

Nemám
Obočí
Nos
Jazyk
Brada
Ret
Pupík
Intimní partie
Jinde

15. Plánujete (další) piercing?

Ano
Ne

16. V kolika letech jste si nechal/a udělat piercing?

12- 15 let
16- 20 let
21- 25 let
26- 30 let
31- 35 let
35 let a více
Nemám piercing

17. Co Vás vedlo k tomu, nechat si udělat tetování nebo piercing?

Z hecu
Estetické důvody
Odlišnost, výjimečnost
Překonání bolesti
Příslušnost k nějaké skupině nebo osobě
Něco jiného (doplňte)

18. Jak jste vnímal/a bolest při proceduře?

Bolest jsem nevnímal/a
Bolest jsem vnímal/a a odrazuje mne
Nevadí mi
Vadí mi, ale vydržím to

Tato bolest je mi příjemná
Něco jiného (doplňte)

19. S negativním názorem na mé tetování, piercing nebo jiné bodymodifikační zdobení jsem se setkal/a u:

Rodičů
Prarodičů
Sourozenců
Jiných rodinných příslušníků
Partnera/partnerky
Vrstevníků
Kamarádů
U nikoho

20. S pozitivním názorem na mé tetování, piercing nebo jiné bodymodifikační zdobení jsem se setkal/a u:

Rodičů
Prarodičů
Sourozenců
Jiných rodinných příslušníků
Partnera/partnerky
Vrstevníků
Kamarádů
U nikoho

21. Jaký postoj máte k dalším typům bodymodifikace? Například:

skarifikace (jizvení)

Líbí se mi, tuto proceduru bych podstoupila
Líbí se mi, ale tuto proceduru bych nepodstoupila
Nelíbí se mi

podkožní implantáty

Líbí se mi, tuto proceduru bych podstoupila
Líbí se mi, ale tuto proceduru bych nepodstoupila
Nelíbí se mi

tongue split (hadí jazyk)

Líbí se mi, tuto proceduru bych podstoupila
Líbí se mi, ale tuto proceduru bych nepodstoupila
Nelíbí se mi

ear pointing (elfí uši)

Líbí se mi, tuto proceduru bych podstoupila
Líbí se mi, ale tuto proceduru bych nepodstoupila
Nelíbí se mi

DĚKUJI VÁM ZA SPOLUPRÁCI.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora:	Anna Hlaváčková
Studijní program:	Psychologie
Studijní obor:	Psychologie
Název práce:	Bodymodifikace a body image
Počet stran (bez příloh):	57
Celkový počet stran příloh:	4
Počet titulů české literatury a pramenů:	28
Počet titulů zahraniční literatury a pramenů:	7
Počet internetových odkazů:	9
Vedoucí práce:	Mgr. Jan Kulhánek
Rok dokončení práce:	2015

**Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Anna Hlaváčková
Obor studia: Psychologie
Název práce: Bodymodifikace a body image
Vedoucí/oponent* práce: Jan Kulhánek

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 57
Počet stránek příloh: 4
Počet titulů v seznamu literatury: 44

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

	X			
--	---	--	--	--

Závažnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

Formální zpracování

	X			
--	---	--	--	--

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace,

	X			
--	---	--	--	--

parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

Metody práce

	X			
--	---	--	--	--

Vhodnost a úroveň použitých metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Obsahová kritéria a přínos práce

	X			
--	---	--	--	--

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	X			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	X			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	X			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost

		X		
--	--	---	--	--

výsledků v praxi

	X			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jaký je váš osobní postoj k body modifikacím?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Kolegyně měla obtížnou situaci při hledání vhodné odborné literatury k tématu, které je v psychologii u nás "mladé", velmi moderní a důležité. Výsledný text je kvalitní, doporučuji téma dále rozvíjet.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborná

Datum, podpis: 7.9.2015

Posudek oponentky bakalářské práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií

Jméno a příjmení studenta/-tky: Anna Hlaváčková
Obor studia: Psychologie
Název práce: Bodymodifikace a body image
Vedoucí práce: Mgr. Jan Kulhánek
Oponent* práce: Mgr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 57

Počet stránek příloh: 4

Počet titulů v seznamu literatury: 35 (z toho 7 zahraničních)

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		X		
--	--	---	--	--

Oborová příléhavost tématu

		X		
--	--	---	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		X		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		X		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		X	X	
--	--	---	---	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		X		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		X		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		X	X	
--	--	---	---	--

Využití praktických zkušeností

X				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		X		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		X	X	
--	--	---	---	--

** 0 – nezhodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

		X		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		X	X	
--	--	---	---	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

X				
---	--	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Proč se autorka zabývala právě tématy bodymodifikace a body image?
V čem spatřuje autorka přínos práce?
Jaký je význam empirické sondy práce aneb k čemu lze podobné výzkumy využít?
Autorka uvádí že výsledky pilotní studie psychologicky interpretuje – mohla by, prosím, uvést příklad této psychologické interpretace?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

O práci

Autorka se v bakalářské práci zabývá tématy bodymodifikace a tzv. body image, jež zpracovává v rámci teoretické části textu. V rámci empirické sondy se zaměřuje na vztah k tělu u lidí, kteří podstupují nejrůznější formy bodymodifikace (v rámci anotace a úvodu je výzkum popsán nekomplexně – chybí základní informace o typu výzkumu a způsobu realizace).

Poznámky oponentky

Z obsahového hlediska mi není zcela jasné, proč je v textu zařazena kapitola popisující vývoj osobnosti v teoriích E.H. Eriksona (domnívám se, že tuto část práce lze postrádat, je pouze nepříliš kvalitním shrnutím teorie bez vztahu k tématu práce). Vzhledem k oboru studia autorky bych též ocenila hlubší vzhled do určitých jevů – například velmi zajímavé téma pozitivně vnímané bolesti je nastíněno velmi stručně a jednoduše.

Překlad anotace do anglického jazyka je nekvalitní. Autorka nezřídka necituje původní zdroje (str. 10). Citace též místy nahrazují důležitá sdělení namísto toho, aby text pouze dokreslovaly. Autorka uvádí čísla stránek i u parafrází.

Jazyk práce je vcelku přijatelný, i když jednodušší, často se vyskytují stylistické neobratnosti, nadužívání určitých výrazů atp.

V rámci výzkumné sondy předkládá autorka kvantitativní výzkum (pilotní studii), realizovaný formou dotazníkového šetření. V popisu metodologie výzkumného šetření se dopouští rozšířené populární „minichyby“ – popisuje například teorii dotazníkového šetření obecně, namísto toho, aby konkrétně a komplexně popsala postup předkládaného výzkumu (například konstrukci dotazníku, který má drobné „mouchy“, například návodnost určitých otázek). Autorka v teorii výzkumu uvádí, že mapující výzkum, realizovaný formou dotazníku má tu výhodu, že jej lze uskutečnit s velkým množstvím participantů – ve výsledku jich však oslovila pouze 20 v rámci pilotní studie. Výběr respondentů je nastíněn nedostatečně. Autorka též odpovědi nezpracovává pomocí statistických metod, pouze odhaduje, zda hypotézu potvrdit či vyvrátit (používá při tom například slovní spojení „značně vyvrácena“, str. 39).

Oceňuji, že autorka v rámci diskuse přistupuje kriticky zejména k dotazníku a navrhuje jeho modifikaci. Využití pilotní studie se zdá v této souvislosti jako dobrý nápad, pokud by byl výzkum – v propracovanější verzi - součástí např. diplomové práce.

V závěru hodnotím práci vcelku kladně (velmi dobře), neb autorka splnila základní požadavky na bakalářské práce kladené. Osobně bych si sice představovala text hlubší, zajímavější a lépe propracovaný zejména ve výzkumné části, ale nevdám.

Autorce, pokud by se předmětu výzkumu věnovala dále, bych doporučila prohloubit celkové pojetí, zamyslet se nad jeho významem a aktuálností, vybrat zajímavé momenty a výzkum lépe metodologicky zpracovat. Autorce přeji hodně zdu.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis: V Praze, dne 6.9. 2015

Mgr. Magdalena Koťová, Ph.D.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a horizontal line with a small upward tick at the end, and a stylized, cursive-like shape below it.